

„ANALIZA PROVEDBE EUROPSKOG STUPA SOCIJALNIH PRAVA U GRADU ZAGREBU“

ZAGREB, studeni 2023.

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Europski stup socijalnih prava	5
3. Cjelina I. ESSP-a: Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada u Gradu Zagrebu	7
4. Cjelina II. ESSP-a: Pravedni radni uvjeti u Gradu Zagrebu	15
5. Cjelina III. ESSP-a: Socijalna zaštita i uključenosti u Gradu Zagrebu	20
Zaključak	41
Izvori	44
Pojmovnik	49

1. Uvod

Zagreb je glavni grad Republike Hrvatske, najveći je grad u Hrvatskoj po broju stanovnika i predstavlja 21. županiju. Nalazi se na jugozapadnom rubu Panonske nizine na prosječnoj nadmorskoj visini od 122 m, podno južnih padina Medvednice, na lijevoj i desnoj obali Save. Položaj grada, koji je na mjestu spajanja apulske, dinarske, jadranske i Panonske regije, omogućio je da Zagreb postane most između srednjoeuropskog i jadranskog područja. Površinom zauzima 641,24 km² što čini 1,13 % površine Republike Hrvatske. Kao najveći i glavni grad, Zagreb je kulturno, znanstveno, gospodarsko i upravno središte Republike Hrvatske i Zagrebačke županije.¹ Zahvaljujući ulozi najvećeg prometnog centra u Hrvatskoj, razvijenoj industriji s drugom tradicijom i znanstvenim i istraživačkim ustanovama, Zagreb je gospodarski najrazvijeniji grad u Hrvatskoj. Grad Zagreb je kao glavni grad Hrvatske posebna teritorijalna, upravna i samoupravna jedinica koja ima položaj grada. Grad Zagreb graniči sa Zagrebačkom i Krapinsko-zagorskom županijom, iz čijih prostora Grad dobiva dio potrebnih resursa, hranu, radnu snagu koja dnevno migrira u grad na posao i školovanje i sl.

Broj stanovnika u Gradu Zagrebu se povećao sa 356.000 na 767.131 stanovnika u period od 1948. do 2021. U posljednjem međupopisnom razdoblju (2011. do 2021.) Grad Zagreb bilježi pad broja stanovnika (2,50% ili 22.866) u odnosu na 90-te godine. Unatoč tome, zbog produbljivanja regionalnih razlika u razvoju Hrvatske u odnosu na Grad Zagreb odnosno u uvjetima neravnomjernog razvoja Hrvatske, Zagreb je još uvijek privlačan brojnim mlađim doseljenicima iz slabije razvijenih područja.

Prema Popisu stanovništva iz 2021.g. u Gradu Zagrebu živjelo je 767.131 stanovnika u 68 naselja. Podaci Popisa stanovništva iz 2021. pokazuju nastavak ranijih trendova ubrzanja procesa starenja stanovništva u Gradu Zagrebu, kao i u Hrvatskoj. Stanovništvo Grada Zagreba znatno je starije nego 2001. Udio stanovništva starog 65 i više godina porastao je sa 17,30 % u 2011. godini na 20,70 % u 2021.godini., a prosječna starost iznosi 44,3 godina, što je približno

¹ <https://kalapresence.hr/sve-sto-ste-ikada-trebali-znati-o-zagrebu>

prosječnoj starosti hrvatskog stanovništva. Zbog niskog nataliteta smanjio se broj i udjel mladog stanovništva dobnih skupina 0 - 14 godina na svega 15,20 %. Središnje gradsko područje ima starije stanovništvo, a širi prostor naselja Grada Zagreb i sesvetsko područje imaju znatno mlađe stanovništvo, uglavnom zbog doseljavanja novog stanovništva u ta područja.

Grad Zagreb kao županija pruža kontinuiranu podršku u širenju dijaloga, demokracije te jačanju partnerstva s organizacijama civilnog društva (dalje: OCD). Unutar Grada Zagreba djeluje Savjet za razvoj civilnog društva. Savjet za razvoj civilnog društva, kao savjetodavno tijelo Grada Zagreba, ima za cilj poticanje i razvoj međusektorske suradnje između Grada i organizacija civilnog društva koje su registrirane i/ili djeluju na području Zagreba. Uloga mu je praćenje i evaluacija provedbe Strategije za razvoj civilnog društva Grada Zagreba te njih politika važnih za unapređenje civilnoga društva; daje prijedloge i preporuke na nacрте zakona i propisa koji se odnose na civilno društvo, te pridonose unapređenju kvalitete i otvorenosti procesa oblikovanja gradskih politika; daje mišljenje na godišnje izvještaje o financiranim projektima i programima OCD-a te određuje prioritete za dodjelu financijskih potpora (<https://zagreb.mozemo.hr/program/civilno-drustvo/>).

CERANEO- Centar za razvoj neprofitnih organizacija (dalje: CERANEO) je *think thank* organizacija koja prikuplja, analizira i istražuje probleme u području socijalne politike potičući inovativne pristupe u njihovom rješavanju. Potiče razvoj civilnog društva kroz organizaciju brojnih edukacija, seminara, okruglih stolova i konferencija za jačanje kapaciteta OCD-a. Provodi akcijski usmjerena istraživanja u području zaštite ranjivih skupina, socijalne politike i civilnog društva. Premošćuje prostor između akademskih istraživanja, donosi odluka i praktičara. Pruža socijalne usluge mladima u statusu NEET i osobama u statusu beskućništva. Aktivan član Hrvatske mreže za beskućnike. Zagovara razvoj stambene politike koja je održiva i priuštiva za građane i građanke Hrvatske s osobitim naglaskom na osobe u riziku od beskućništva i osobe u statusu beskućnika. CERANEO od 2012. godine u suradnji s Gradom Zagrebom i Socijalnim vijećem Grada Zagreba izrađuje godišnju Socijalnu sliku Grada Zagreba. Ona predstavlja zbir pokazatelja i socijalnih indikatora o kvaliteti života građana grada Zagreba. Svake se godine prezentira općoj javnosti, a omogućuje praćenje socijalne situacije i socijalnih indikatora na području Grada Zagreba (<https://ceraneo.hr/publikacije/socijalna-slika-grada-zagreba/>).

CERANEO provodi projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“. Projekt teži osnažiti zagovaračke kapacitete OCD-a i drugih dionika za implementaciju Europskog stupa socijalnih prava (dalje: ESSP) na nacionalnoj i lokalnim razinama. Partneri projekta su Mreža udruga Zagor iz Zaboka s područja Krapinsko-zagorske županije, Agencija lokalne demokracije Sisak s područja Sisačko-moslavačke županije, Udruga „MI“ Split s područja Splitsko-dalmatinske županije, Hrvatska mreža za beskućnike iz Zagreba te Social Research NOVA, Oslo Metropolitan University iz Norveške. Hrvatska mreža za beskućnike (HMB) je organizacija koja osnovana je s ciljem unapređenja skrbi o beskućnicima i beskućnicama te drugim socijalno isključenim skupinama pružanjem podrške i pomoći organizacijama koje se bave problematikom beskućništva, podizanjem svijesti i razine informiranosti javnosti te senzibiliziranosti za problematiku beskućništva.

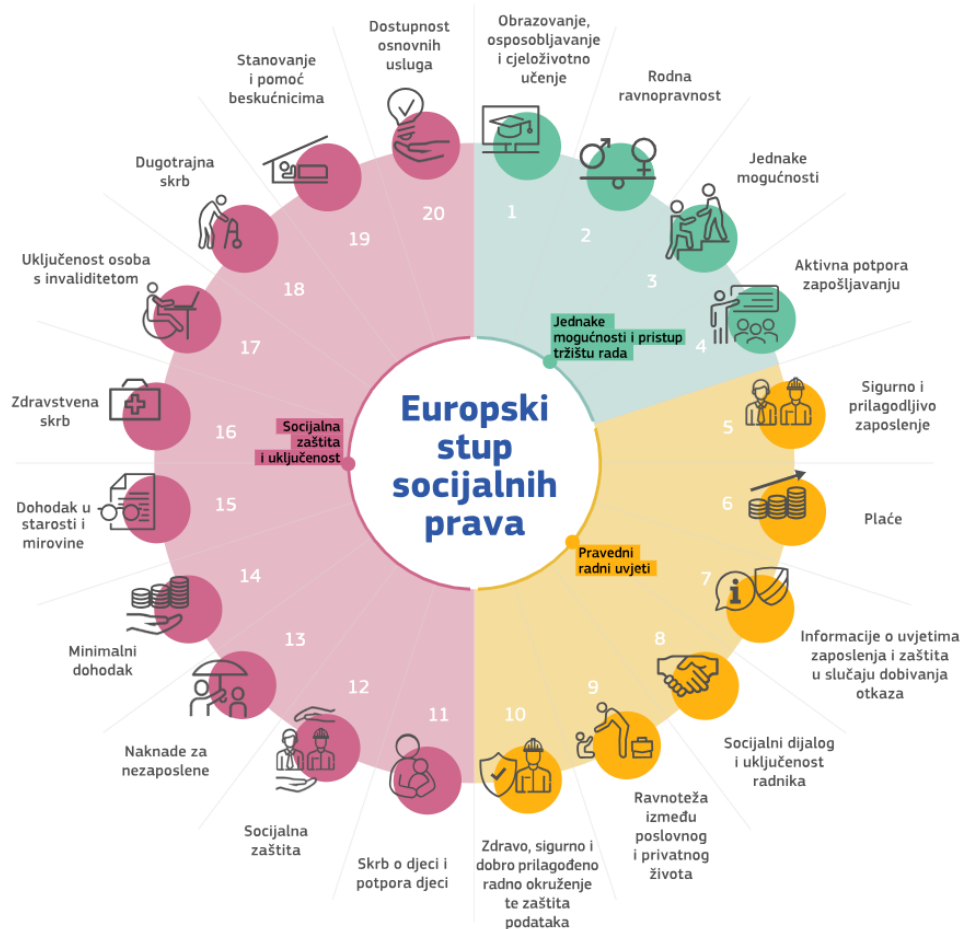
Dio projekta je i izrada ovog izvještaja s ciljem prikazivanja stanja provedbe Europskog stupa socijalnih prava u Gradu Zagrebu. Analizirat će se ključni dokumenti i statistički podaci na razini Grada Zagreba.

2. Europski stup socijalnih prava

Vodstvo Europske unije postavilo je ciljeve pred države članice – socijalna Europa koja je pravedna, uključiva i puna mogućnosti u 21. stoljeću. Okosnica socijalne Europe jest Europski stup socijalnih prava. Europski parlament, Vijeće i Europska komisija proglasili su Europski stup socijalnih prava 2017. godine na Socijalnom samitu za pravedna radna mjesta i rast u Göteborgu, potvrđujući njegovu vrijednost za europske građane.

Europski stup socijalnih prava skup je od 20 načela podijeljenih u tri cjeline: jednake mogućnosti i pristup tržištu rada, pravedni uvjeti rada te socijalna zaštita i uključenost.

Slika 1 Ikonografika Europskog stupa socijalnih prava, načela i cjeline

Izvor: Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava²

Cilj Europskog stupa socijalnih prava je da služi kao vodič k učinkovitom zapošljavanju i socijalnim ishodima kada se odgovara na postojeće i buduće izazove koji su izravno usmjereni na ispunjavanje osnovnih ljudskih potreba te osiguravanje boljeg ostvarivanja i provođenja socijalnih prava. Konkretna mjera za primjenu ESSP-a EU donosi kroz Akcijski plan provedbe europskog stupa socijalnih prava 2021. godine. Primjenu Akcijskog plana, bez potrebne rasprave, podržao je Odbor za zdravstvo i socijalnu politiku Hrvatskog sabora 23. travnja 2021. godine na sjednici Odbora, a Vlada Republike Hrvatske 25. lipnja 2021. godine na sjednici Vlade no na njega se rijetko referira u ključnim strateškim dokumentima.

S obzirom na važnost Europskog stupa socijalnih prava i njegovu nezastupljenost u javnim politikama Republike Hrvatske, CERANEO je pokrenuo već spomenuti projekt „Jačanje

² <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/hr/index.html#annex2>

kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj". Kroz projekt izrađen je Profil hrvatske socijalne države koja analizira primjenu ESSP-a u Hrvatskoj. Profil je namijenjen i svim građanima RH u vidu razumijevanja prava koja imaju i jačanja njihovih kapaciteta za zagovaranje ostvarenja tih prava na nacionalnoj razini.³ (U nastavku slijedi pregled prava na razini Grada Zagreba s posebnim naglaskom na stanovanje koju je izradio CERANEO-Centar za razvoj neprofitnih organizacija.

3. Cjelina I. ESSP-a: Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada u Gradu Zagrebu

³[chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgltclfindmkaj/https://ceraneo.hr/wp-content/uploads/2023/05/CERANO-Profil-socijalne-drzave.pdf](https://ceraneo.hr/wp-content/uploads/2023/05/CERANO-Profil-socijalne-drzave.pdf)

Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada uključuju prava na obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje, rodnu ravnopravnost žena i muškaraca, jednake mogućnosti bez obzira na spol, rasu ili etničku pripadnost i sl. te aktivnu potporu zapošljavanja.

Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada, gledano kroz prizmu Europskog stupa socijalnih prava, sastoje se od četiri načela:

1. Obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje,
2. Rodna ravnopravnost,
3. Jednake mogućnosti,
4. Aktivna potpora zapošljavanju.

Grad Zagreb u pogledu ostvarivanja ovih načela u Planu razvoja Grada Zagreba 2021.-2027. godine prikazuje stanje i potencijalne prikaze pojedinih razvojnih potreba kako bi se omogućio kvalitetan život građana grada Zagreba i svih onih osoba koji dnevno migriraju zbog posla ili obrazovanja u grad Zagreb.

Prvo načelo: Obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje u Gradu Zagrebu

U razdoblju od 2005. do 2016. broj dječjih vrtića porastao je u svim županijama. Porast je bio najznačajniji u Zagrebačkoj, Zadarskoj i Varaždinskoj županiji (između 63 i 87%), dok je u apsolutnom broju najviše novih dječjih vrtića otvoreno u Gradu Zagrebu (96). Pritom valja istaknuti da je upravo u županijama s najvećim porastom dječjih vrtića vidljiv vrlo intenzivan rast privatnih dječjih vrtića, pa tako i udjela djece u njima⁴.

Na području Grada Zagreba u pedagoškoj godini 2023./2024. djeluju 122 dječja vrtića, različitih osnivača, na 311 lokacija. Grad Zagreb je osnivač 60 dječjih vrtića - javnih predškolskih ustanova, koji su osnovni nositelji gradskog programa javnih potreba u predškolskom odgoju i obrazovanju. U njima se provode programi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na 230 lokacija za 31.090 djece rane i predškolske dobi u 1.542 odgojno-obrazovne skupine od kojih 7.744 djece jaslične dobi u 450 jasličnih odgojno-obrazovnih skupina i 23.346 djece vrtićke dobi u 1.092 vrtićne odgojno-obrazovne skupine. Kapacitete gradskih predškolskih ustanova nadopunjuju 62 vjerska i privatna dječja vrtića te 2 privatne i 1 vjerska osnovna škola s

⁴chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://demografijaimladi.gov.hr/UserDocsImages/Direktorij%201/Analiza%20pristupa%C4%8Dnosti%20,%20kvalitete,%20kapaciteta%20i%20financiranja%20sustava%20ranog%20i%20pred%C5%A1kolskog%20odgoja%20i%20obrazovanja%20u%20Republici%20Hrvatskoj.pdf).

programima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja⁵ Grad Zagreb sufinancira i program dadilja, osmosatno čuvanje, brigu i skrb o djeci rane i predškolske dobi, pet dana tjedno za djecu s prebivalištem na području Grada Zagreba u 42 obrta dadilja za oko 427 djece.

Opseg programa predškolskog odgoja i obrazovanja te skrbi o djeci rane i predškolske dobi koji se provodi u 60 dječjih vrtića u Gradu Zagrebu u 2024. planira se proširiti na 243 lokacije raspoređene na sve gradske četvrti Grada Zagreba.

U 2024. planira se završetak radova na 4 nova objekta (DV Ivanja Reka, DV Sesevski Kraljevec, DV Žitnjak i DV Sveta Klara) te završetak radova na prenamjeni 7 prostora mjesnih odbora u područne objekte dječjih vrtića, čime će se povećati smještajni kapaciteti za ukupno 53 odgojno- obrazovnih skupina. Također, u 2024. planira se izrada projektne dokumentacije s ishodom građevinske dozvole i početak radova za 4 objekta, a realizacijom planiranog dodatno se povećavaju smještajni kapaciteti za 2 nova objekta s ukupno 24 odgojno- obrazovnih skupina, te u 2 zamjenska objekta za ukupno 5 odgojno-obrazovnih skupina.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama Grada Zagreba (redovite, posebne, privatne i škole koje provode međunarodne programe) je 64.702.

Osim redovitih razrednih odjela, u 30 redovitih osnovnih škola ustrojeno je 76 posebnih razrednih odjela i 2 odgojno-obrazovne za potrebe školovanja 411 učenika u posebnim razrednim odjelima i 11 učenika u odgojno-obrazovnim skupinama. Program Škola u bolnici pokrenut je 2003. godine sa svrhom da hospitaliziranoj djeci olakša odvojenost od obitelji i primarne socijalne sredine, umanju stres od hospitalizacije, omogući stalnost u usvajanju nastavnih sadržaja te da im dane u bolnici učini zanimljivijim, kraćim i sadržajnijim. U Školi u bolnici rade učitelji i bolnički pedagozi posebno senzibilizirani za rad s bolesnom djecom. Nastava je organizirana za 772 učenika u 36 razrednih odjela u svim bolnicama koje u svom sastavu imaju odjel pedijatrije, a realiziraju je učitelji pet zagrebačkih osnovnih škola. Broj učenika se mijenja, ovisno o trajanju liječenja pojedinog učenika.

U školskoj godini 2023./2024. u osnovnoškolsko obrazovanje uključeno je 1.492 učenika pripadnika nacionalnih manjina, od toga 615 učenika pripadnika romske nacionalne manjine (podaci bez umjetničkih škola).

U školskoj godini 2023./2024. sustav odgoja i obrazovanja na području Grada Zagreba provodi se u: srednjoškolskim ustanovama čiji je osnivač Grad Zagreb- 66 srednjih škola s ukupno 33.253 učenika u 1.467 razrednih odjela; 14 učeničkih domova /4 u sastavu škola/ u kojima je smješteno 1. 863 učenika u 94 odgojne skupini te 306 studenata,

⁵(chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/001/Nacrt%20Plana%20razvoja%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202027..pdf).

Centru za dopisno obrazovanje "Birotehnika";

vjerskim srednjim školama s pravom javnosti- 4 srednje škole sa 757 učenika u 36 razrednih odjela;

privatnim srednjim školama s pravom javnosti- 21 srednja škola s ukupno 1.963 učenika u 148 razrednih odjela

2 privatna učenička doma u koji je uključeno 25 učenik u 4 odgojne skupine

3 ustanove u djelatnosti socijalne skrbi koje organiziraju srednjoškolsko obrazovanje
s ukupno 258 učenika u 52 razrednih odjela.

Broj škola i prostorni kapaciteti srednjih škola ne zadovoljavaju u cijelosti potrebe za srednjoškolskim obrazovanjem kako zagrebačke mladeži tako i mladeži s drugih područja Hrvatske koji dolaze na daljnje školovanje u Zagreb. Stoga od 55 redovnih srednjih škola 48 škola radi u dvije smjene, a tek 7 škola u jednoj smjeni. Ustanova za djecu s teškoćama u razvoju radi u dvije smjene.

Nakon provedenih hitnih mjera sanacija od potresa na velikom broju srednjoškolskih objekata u razdoblju od 2020. do kraja 2022. godine, s ciljem poboljšanja standarda u 2024. godini planira se nastavak provođenja aktivnosti na radovima cjelovite obnove od potresa, izradi projektne dokumentacije, ishoda u dozvola i početku izvođenja radova, odnosno provođenje pripremnih radnji za dogradnju postojećih i izgradnju novih objekata⁶

Cjeloživotno obrazovanje

U Gradu Zagrebu je trenutno aktivno oko 160 ustanova za obrazovanje odraslih.

Programi obrazovanja su prilagođeni dobi, prethodnom obrazovanju, znanju, vještinama i sposobnostima polaznika koji stječu, dopunjuju i proširuju svoja znanja, vještine i sposobnosti radi stjecanja znanja o novim tehnikama i tehnologijama i njihovoj primjeni, te za rad u struci.

Obrazovanje odraslih u Gradu Zagrebu još ne djeluje kao uređeni podsustav odgoja i obrazovanja u pogledu praćenja i uvođenja novih obrazovnih programa koji su u skladu s potrebama tržišta rada, a posebno u pogledu uvođenja obrazovnih programa za „zelene poslove“ prema kojem se usmjerava trenutni industrijski razvoj.

⁶chrome-

extension://efaidnbmnnnibpccajpcgclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/001/Nacrt%20Plana%20razvoja%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202027..pdf).

Postoji niz naraštaja pojedinaca koji unatoč završenome formalnom obrazovanju ne raspolažu određenim znanjima i vještinama nužnima za funkcioniranje u današnjem društvu. Također postoji velika populacija starijih osoba bez završenog ili nepotpunog osnovnoškolskog obrazovanja. Može se pretpostaviti da gotovo svi oni nisu stekli veći dio ključnih kompetencija, odnosno ne vladaju elementima tzv. funkcionalne ili nove pismenosti koja uključuje osnovna znanja i vještine za rad na računalu, vladanje materinskim jezikom i osnovama znanja stranih jezika, spremnost i motivaciju za učenje. Teško je pronaći točne podatke kolika je zastupljenost cjeloživotnog obrazovanja i učenja u Hrvatskoj. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (skraćeno: ASOO) provela je 2017.g. opsežno istraživanje o obrazovanju odraslih. Prema rezultatima istraživanja, oko 34% građana Hrvatske u dobi između 25 i 65 godina sudjelovalo je u nekom od formalnih ili neformalnih oblika obrazovanja. Ukupno je 6,4% sudionika istraživanja navelo da su u zadnjih godinu dana sudjelovali u nekom programu formalnog obrazovanja, odnosno broj polaznika formalnih obrazovnih programa u Hrvatskoj kreće se između 5,4% i 7,4% referentne populacije. Najveći broj osoba starijih od 24 godine pohađalo je stručni studij ili visoku školu te diplomski ili integrirani stručni studij.

Što se tiče neformalnog obrazovanja, ukupno je 31,6% sudionika istraživanja sudjelovalo u nekom obliku neformalnog obrazovanja, odnosno između 29,7% i 33,5% referentne populacije sudjelovalo je u nekom obliku neformalne edukacije.

Prema istraživanju, najzastupljenije vrste neformalnog obrazovanja bile su: radionice ili seminari na radnom mjestu ili u slobodno vrijeme (24%), praktično osposobljavanje na radnom mjestu (18%), tečajevi na radnom mjestu ili u slobodno vrijeme (17%) te plaćena privatna poduka uz pomoć učitelja ili tutora (4%)⁷.

Mladi su važan dio populacije za koje je poželjno da se usporedno s polazanjem redovnih oblika formalnog odgoja i obrazovanja (rani i predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje te visoko obrazovanje) uključuju u različite druge oblike cjeloživotnog učenja kroz koje će razvijati kritičko mišljenje, odgovornost u odnosu prema sebi, drugima i okolini, timski rad, usmjerenost rješavanju problema, financijsku i potrošačku pismenost, poduzetnost, kreativnost i inovativnost. Djelatnici u nastavničkim zanimanjima bi se također trebali usavršavati u području novih tehnologija i novih metoda učenja za što bi bilo dobro razviti programe cjeloživotnog razvoja učiteljskih kompetencija. Pored nastavničkog iskustva od ravnatelja se očekuju organizacijska, upravljačka i financijska znanja, te znanja vođenja timova, efikasno upravljanje sastancima i druge značajne kompetencije. Na taj način bi se unaprijedila kvaliteta rukovođenja odgojno-obrazovnim ustanovama.

Drugo načelo: Rodna ravnopravnost

⁷ <https://mentorica.biz/pitanja-i-odgovori/osnove-poduzetnistva/cjelozivotno-obrazovanje-92/>.

Grad Zagreb je, 2018. godine, pristupio Europskoj povelji o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini i na taj način preuzeo obavezu da će slijediti principe ravnopravnosti žena i muškaraca u svojoj sredini i provoditi odredbe propisane Poveljom. Gradska skupština Grada Zagreba je na 40. sjednici održanoj 16. ožujka 2021. godine donijela Akcijski plan Grada Zagreba za provedbu Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini za razdoblje od 2021. do 2025. (Službeni glasnik Grada Zagreba 8/21) koji definira ciljeve, mjere i aktivnosti za ostvarivanje ravnopravnosti žena i muškaraca u svim područjima djelovanja Grada Zagreba. Kontinuirano se provodi koordinacija aktivnosti gradskih upravnih tijela kojima je cilj uspostavljanje i promicanje ravnopravnosti spolova te praćenje provedbe relevantnih dokumenata i aktivnosti. Postavljene ciljeve nastoji se ostvariti direktnim financiranjem programa i aktivnosti iz gradskog proračuna, pribavljanjem financijskih sredstava iz europskih fondova i financiranjem programa i projekata udruga i drugih organizacija civilnog društva koji doprinose osvješćivanju i promicanju ravnopravnosti spolova⁸.

Treće načelo: Jednake mogućnosti

Grad Zagreb već niz godina financijski podupire projekte iz područja suzbijanja rasne i druge diskriminacije koje provode udruge i ustanove u gradu i koji uključuju sve aktivnosti koje imaju za cilj edukaciju i senzibiliziranje javnosti radi otklanjanja diskriminatornog ponašanja po bilo kojoj osnovi.

2020. godine postojao je velik rizik od porasta obiteljskog nasilja i nasilja nad ženama i djecom zbog provedbe epidemioloških mjera stalne socijalne izolacije kako bi se spriječilo širenje zaraznih bolesti pa je Grad Zagreb organizirao Tim za sprečavanje i borbu protiv nasilja u obitelji te nasilja nad ženama i djecom (CERANEO, Izazovi nošenja sa socijalnim učinkom COVID-19 krize i potresa u Gradu Zagrebu, Socijalna slika grada Zagreba, ožujak 2021., (str. 39). U Gradu Zagrebu aktivne su i organizacije civilnog društva kao što su Ženska soba-centar za seksualna prava; VoxFeminae; Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje-CESI koji se dugi niz godina bave ovom problematikom; Centar za mirovne studije.

⁸chrome-

extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/001/Nactr%20Plana%20razvoja%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202027..pdf.

Četvrto načelo: Aktivna potpora zapošljavanju

Borba protiv nezaposlenosti jedan je od ključnih izazova, kako za EU i nacionalnu razinu tako i za lokalnu razinu. Prema zadnjem dostupnom podatku Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o registriranoj nezaposlenosti u listopadu 2022. godine, na području Grada Zagreba evidentirano je 12.936 (11,5 %) nezaposlenih osoba. Od tog broja 6.333 osobe su muškarci, a 6.603 osobe su žene.

Prema razini obrazovanja udio nezaposlenih osoba bez završene osnovne škole je 3,3%, osoba sa završenom osnovnom školom 12,2%, osoba sa završenom srednjom školom 52,7 %, osoba sa završenim prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem i višom školom 11,7 % te osoba sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem i doktoratom 19,8 %. Tijekom prosinca 2022. godine u Gradu Zagrebu evidentirana je 1.350 nezaposlena osoba s invaliditetom⁹.

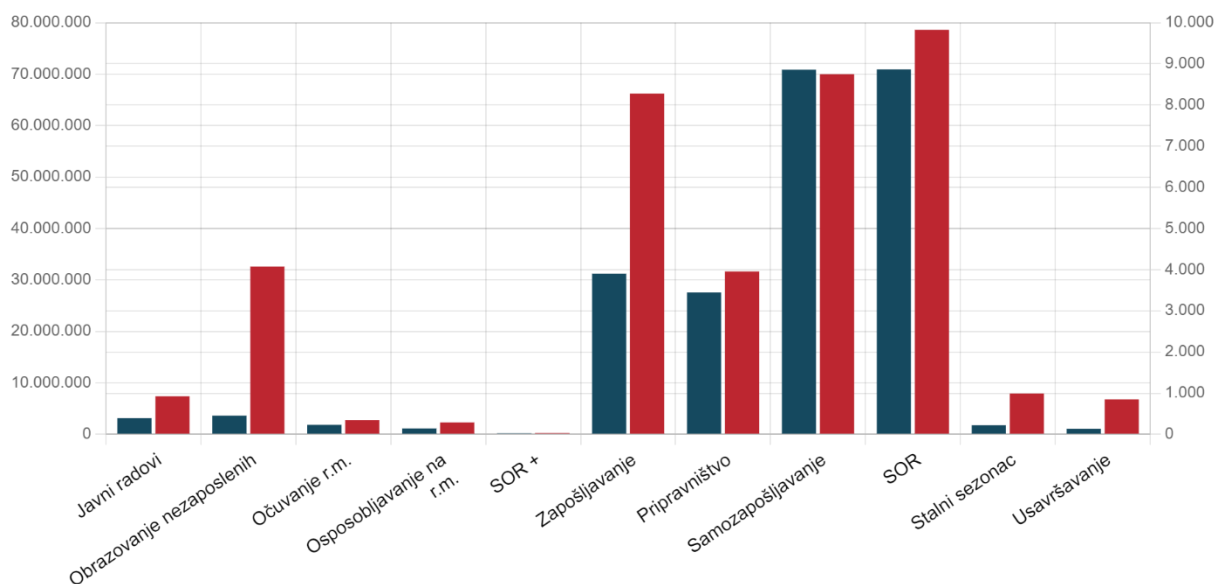
U okviru mjera obrazovanja nezaposlenih osoba djeluje Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Zagreb sa svojim ispostavama: Jug (Novi Zagreb), Zapad (Malešnica), Sesvete, Ivanić-Grad, Velika Gorica, Vrbovec i Dugo Selo. Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Zagreb provodi jednu od temeljnih funkcija Zavoda u Odsjeku za profesionalno usmjeravanje i obrazovanje. Profesionalno usmjeravanje podrazumijeva različite oblike pružanja stručne pomoći koja pojedincima omogućuje identificirati vlastite mogućnosti, kompetencije i interese u različito doba života kako bi donijeli odluke o obrazovanju, osposobljavanju i zapošljavanju i upravljali profesionalnom karijerom. Zbog promjenjivih uvjeta na tržištu rada i sve veće važnosti cjeloživotnog učenja, primjenjuju se i različiti pristupi te jača značaj cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja. Važnu ulogu ima i Centar za informiranje i savjetovanje o karijeri (CISOK) Zagreb. Osnovna svrha Centara za informiranje i savjetovanje u karijeri Zagreb je povećanje dostupnosti usluga profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere korisnicima, kao i pružanje novih usluga pomoći u odabiru odgovarajućeg zanimanja. Usluge Centra dostupne su svima zainteresiranima za unaprjeđenje vještina za razvoj karijere i povećanje zapošljivosti, posebice učenicima osnovnih i srednjih škola koji tek započinju proces upravljanja karijerom. CISOK Zagreb je otvoren za sve građane i njegove usluge su besplatne – učenike, studente, roditelje, nezaposlene ili zaposlene osobe, poslodavce, učitelje i sve ostale zainteresirane građane¹⁰.

Mjere aktivne politike zapošljavanja (MAPZ) iz nadležnosti Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje (HZZ) regulirane su Zakonom o tržištu rada (NN 118/18, 32/20, 18/22), koji propisuje način donošenja i sadržaj mjera aktivne politike zapošljavanja, glavne ciljeve mjera za poticanje zapošljavanja te uvjete i način korištenja sredstava za provođenje mjera. Mjere su usmjerene

⁹Mjesečni statistički bilten za 10.mj.2022 Godina XXXV/2022, str 26-35., www.hzz.hr, https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/11/stat_bilten_10_2022.pdf.

¹⁰ <https://cisok.hr/centri/cisok-centar-zagreb-i/>.

na poticanje zapošljavanja, usavršavanja, samozapošljavanja, obrazovanja, zapošljavanje u javnim radovima te očuvanje radnih mjesta osoba koje su u nepovoljnom položaju na tržištu rada te koje bi mogle izgubiti svoja radna mjesta. Sredstva za provedbu ovog programa osiguravaju se u Državnom proračunu, kao i iz sredstava EU fondova.

Grafički prikaz¹¹: Iznos isplata po mjerama i korisnicima potpora mjera aktivnog zapošljavanja:

U sklopu mjera aktivnog zapošljavanja za Grad Zagreb ukupno je isplaćeno 213.384.751,74 € za ukupno 38.312 korisnika u razdoblju od 2016.-2022. godine.

Problematika nezaposlenosti mladih osoba od 15 do 29 godina života, tzv. NEET skupine, prepoznata je na razini Europske unije i na nacionalnoj razini te su razvijene mjere i pokrenute inicijative u rješavanju pitanja nezaposlenosti mladih. NEET koja označava mlade nezaposlene osobe izvan sustava redovitog obrazovanja i obrazovanja odraslih, te nisu na osposobljavanju. Prema podacima Eurostata za prvi kvartal 2023. godine, Hrvatska je iznad Europskog prosjeka s 13,9% mladih između 15 i 29 godina: nezaposlenih osoba, osoba koje nisu u sustavu obrazovanja ili na osposobljavanju (EU-27 iznosio je 11,2%), dok je u prvom kvartalu 2022. godine iznosio 12,7% (na razini EU-27 iznosio 12%). U Gradu Zagrebu provedeno je nekoliko projekata koji su se bavili ovom problematikom. Jedna od njih je „Pronađi se!“-(RE)AKTIVIZACIJA MLADIH U NEET STATUSU, UP.01.2.0.04.0049 koji je financiran iz sredstava Europskog socijalnog fonda u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. Bio je namijenjen mladim ljudima od 18 do 29 godina, pripadnicima tzv. NEET

¹¹ Izvor: <https://mjere.hr/mjere-aktivnog-zaposljavanja/zupanije/grad-zagreb/>.

skupine - koji su neaktivni, ne rade, ne školuju se, te nisu prijavljeni na Zavodu za zapošljavanje (eng. NEET – not in Employment, Education or Training). CERANEO-Centar za razvoj neprofitnih organizacija u razdoblju od 2021.-2023. g. provodio je projekt „A gdje si ti? Reaktivacija i reintegracija neaktivnih mladih u NEET statusu“, UP.01.2.0.04., namijenje jačanju i osnaživanju mladih u NEET statusu. Gdje su mladi u NEET statusu dobili informacije o tržištu rada i gdje su bili uključeni u verificirane programe obrazovanja odraslih sukladnom njihovim interesima, kompetencijama te dosadašnjem obrazovanju. Istraživanje Baturina, Majdak i Berc (2020) pokazuje da programi prevencije i integracije NEET populacije na tržište rada i u društvu trebaju biti prema mišljenju stručnjaka i mladih, usmjereni specifičnijim edukacijama za mlade u svrhu učenja vještina za zapošljavanje ili za stjecanje zanimanja koja su tražena na tržištu rada. Potrebna je i rana prevencija dugotrajne nezapošljivosti mladih. Za ranu prevenciju jedan je od ključnih elemenata suradnja različitih dionika već u osnovnoj školi, radi prepoznavanja rizika od ulaska u NEET status i pružanje odgovarajuće potpore. Grad Zagreb je, kao područje provođenja ovog istraživanja, u odnosu na druge aglomeracije natprosječno razvijena jedinica lokalne samouprave u Hrvatskoj te ima i posebno izdašno razvijenu socijalnu politiku, možemo ga smatrati lokalnom socijalnom državom (Baturina, Majdak, Berc, 2020 prema Babić i Baturina, 2019). Grad Zagreb razvija i brojne usluge i programe za mlade, posebice one u nepovoljnom položaju (Grad Zagreb, 2014; Babić i Baturina, 2019). Osim toga značajni iznosi izdvajaju se za rad udruga mladih, koji su dijelom usmjereni na socioekonomsko uključivanje kako bi se prevenirao razvoj socijalnih rizika i nepovoljno djelovanje njihovih posljedica na kvalitetu života mladih (CERANEO, 2019.). Međutim, unatoč takvim nadprosječnim uvjetima vezano uz ponudu različitih programa i usluga za mlade koji traže posao u Gradu Zagrebu, istraživanje Savjeta mladih grada Zagreba (2016) ukazuje na podatak da značajan broj nezaposlenih mladih ističe potrebu za dodatnim programima i daleko boljim mogućnostima informiranja u području zapošljavanja. Ističe se da je neinformiranost mladih vezana za zapošljavanje velik problem na području Grada Zagreba. Mladi naglašavaju olakšavanje postupka zapošljavanja (što se prema njihovim odgovorima najviše odnosi na osiguravanje pomoći pri zapošljavanju, usklađivanje obrazovanja s potrebama tržišta te poticaje za zapošljavanje mladih nakon završetka obrazovanja kao jedan od najdjelotvornijih načina rješavanja svojih problema (Baturina, Majdak, Berc, 2020, prema Savjet mladih Grada Zagreba, 2016). Pomoć mogu pružiti i organizacije civilnog društva, poput klubova mladih, koji pružaju mladima više prostora za vlastiti angažman. Uz kvalitetnu međusektorsku suradnju očekuje se da se mladima, posebno onima u nepovoljnom položaju, ponudi više prilika da aktivno sudjeluju u sukreciji i suprodukciji usluga namijenjenih njima. Socijalno-poduzetničke inicijative i jačanje sposobnosti mladih za samoktivaciju neke su od mogućnosti zadovoljavanja potrebe mladih za podrškom u traženju zaposlenja.

4. CJELINA II. ESSP-a: Pravedni radni uvjeti u Gradu Zagrebu

Pravedne uvjete rada potrebno je osigurati sigurnim i prilagodljivim zaposlenjem, pravom na pravedne plaće s kojima se može dostojno živjeti, dostupnim informacijama o uvjetima zaposlenja i zaštiti u slučaju dobivanja otkaza, pravom na socijalni dijalog i uključenost radnika, poticanjem ravnoteže između poslovnog i privatnog života, zdravim, sigurnim i dobro prilagođenim radnim okruženjem te zaštitom osobnih podataka.

Novi, sveobuhvatni napor u poboljšanju radničkih prava donosi Europski stup socijalnih prava u II. cjelini koji obuhvaća ova načela:

5. Pravo na sigurno i prilagodljivo zaposlenje,
6. Plaće,
7. Informacije o uvjetima zaposlenja i zaštita u slučaju dobivanja otkaza,
8. Socijalni dijalog i uključenost radnika,
9. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života,
10. Zdravo, sigurno i dobro prilagođeno radno okruženje te zaštita podataka.

Peto načelo: Pravo na sigurno i prilagodljivo zaposlenje

Radi uključivanja mladih u poduzetničke aktivnosti te stvaranje preduvjeta za veći broj održivih poslovnih pothvata mladih i poduzetnika početnika, Grad Zagreb provodi niz aktivnosti usmjerenih na stručnu, financijsku i infrastrukturnu podršku (Program poticanja razvoja obrta,

malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2019. - 2023., (Službeni glasnik Grada Zagreba 23/16, 2/18 i 23/18).

Mladi s područja Grada Zagreba, kao i svi zainteresirani koji imaju namjeru pokrenuti poslovnu aktivnost, mogu dobiti stručnu i savjetodavnu pomoć u Poduzetničkom centru koji djeluje u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. U razdoblju od 1. siječnja do 30. lipnja 2021. u ZICER-u inkubirano je ukupno 85 poduzetnika. Tijekom navedenog izvještajnog razdoblja 12 je novih poduzetnika započelo program inkubacije, dok je 8 izašlo iz prostora te je zaključno sa 30. lipnja 2021. broj inkubiranih poduzetnika 77. (CERANEO, 2022).

Šesto načelo: Plaće

Na području Grada Zagreba u lipnju 2022. bilo je ukupno zaposleno 454.655 osoba, a nezaposleno 12.912 osoba sa stopom registrirane nezaposlenosti 2,8 %. Istovremeno na HZZ je tijekom lipnja 2022. bilo prijavljeno potreba za ukupno 6.143 radnih mjesta. Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća u pravnim osobama u Gradu Zagrebu za svibanj 2022. iznosila je 1.176,32 EUR, što je porast za 7,4 % u odnosu na svibanj 2021. kada je iznosila 1.094,83 EUR. Uzimajući u obzir zaposlenost i plaće kod poduzetnika Grada Zagreba, u Gradu Zagrebu u 2021. godini poslovalo je 47.956 poduzetnika od čega 42.889 mikro, 4.304 malih, 583 srednjih i 180 velikih poduzetnika sa ukupno 370.821 zaposlenih.

Tablica Poslovanje poduzetnika sa sjedištem u Gradu Zagrebu, u razdoblju od 2017. do 2021. godine

(iznosi u tisućama kuna, prosječne plaće u kunama)

Godina	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Prosje. mjesečna neto plaća	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Neto dobit/gubitak
2017.	40.120	331.978	6.231	329.091.750	312.964.231	12.480.741
2018.	43.927	363.093	6.402	374.961.708	354.729.269	15.926.789
2019.	45.608	372.776	6.661	399.898.534	376.832.272	18.509.772
2020.	46.347	369.080	6.903	368.993.688	353.706.148	12.190.759
2021.	47.956	370.821	7.321	433.182.053	404.805.734	23.616.882

Indeks	119,5	111,7	117,5	131,6	129,3	189,2
--------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, obrada GFI-a za razdoblje od 2017.-2021. godine

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenom u Gradu Zagrebu u razdoblju od srpnja do rujna 2023.g. iznosila je 1 343 eura, a prosječna bruto plaća po zaposlenom u istom ovom razdoblju u Gradu Zagrebu iznosila je 1 934 eura (<https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58143>).

Sedmo načelo: Informacije o uvjetima zaposlenja i zaštita u slučaju dobivanja otkaza

U sklopu ovog načela radnici imaju pravo na početku zaposlenja u pisanom obliku biti upoznati sa svojim pravima i obvezama koje proizlaze iz radnog odnosa, uključujući probni rad. Isto tako prije dobivanja otkaza radnici imaju pravo biti upoznati s razlozima za njegovo dobivanje i mora im se dati razuman rok. Radnici imaju pravo pristupa djelotvornom i nepristranom rješavanju sporova, a u slučaju neopravdanog otkaza imaju pravo na pravnu zaštitu, uključujući primjerenu kompenzaciju. Dobivanje informacija o uvjetima zaposlenja i zaštita u slučaju otkaza, 2018. donesena je Odluka Vijeća (EU) 2018/1215 o smjernicama za politike zapošljavanja prema kojoj države članice i Unija trebaju raditi na razvoju usklađene strategije zapošljavanja te, posebice, na promicanju kvalificirane, obrazovane i prilagodljive radne snage i tržišta rada koja se mogu prilagoditi gospodarskim promjenama. Prema Nacionalnoj strategiji prioritet hrvatskih politika je jačanje kapaciteta institucija na tržištu rada radi pružanja kvalitetnih usluga korisnicima. Zakon o tržištu rada definira Hrvatski zavod za zapošljavanje kao glavnu instituciju za dobivanje informacija o stanju na tržištu rada, posredovanju pri zapošljavanju te mogućnosti stjecanja kvalifikacija za zapošljavanje. Zakonom o tržištu rada također je propisana naknada za osobe koje dobiju otkaz.

Osmo načelo: Socijalni dijalog i uključenost radnika

Socijalni dijalog bitan je i na lokalnoj razini. Grad Zagreb i socijalni partneri osnovali su Gospodarsko-socijalno vijeće Grada Zagreba. Gospodarsko-socijalno vijeća Grada Zagreba osnovano je radi uspostave i razvitka trostranog dijaloga, zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih prava, odnosno interesa radnika i poslodavaca, vođenja usklađene gospodarske, socijalne, porezne i razvojne politike te poticanja, sklapanja i primjene kolektivnih ugovora na području Grada Zagreba, kao i razmatranja ostalih pitanja od zajedničkog interesa svih socijalnih partnera. Sporazum o osnivanju Gospodarskog socijalnog vijeća (Narodne novine 28/20) sklopili su Grad Zagreb, Hrvatska udruga poslodavaca, Nezavisni hrvatski sindikati, Savez samostalnih sindikata Hrvatske i Matica hrvatskih sindikata. Sagleđavanje arhive, sjednica i zaključaka pokazuje diskontinuitet u djelovanju, nekoliko sporazuma i dopuna u razdoblju od 2005. do 2013. i zadnje zapisnike sa sjednica 2018./2019. godine. Zadnje izvješće o radu također je podneseno za 2019. godinu. Novoosnovano vijeće stoga ima priliku staviti socijalni dijalog u prvi plan kako bi se pospješio razvoj grada i postigla veća inkluzivnost i zajednički rad oko bitnih gospodarsko-socijalnih pitanja na lokalnoj razini¹².

Deveto načelo: Ravnoteža između poslovnog i privatnog života

Mjerama obiteljske i demografske politike roditeljima se pomaže kako bi se lakše nosili s izazovima roditeljstva poput troškova odgoja i obrazovanja te usklađivanja poslovnog i obiteljskog života. Mjere uključuju razne novčane naknade, subvencije i naknade u naravi usmjerene na blagostanje obitelji s djecom. Doplatka za djecu, porezna olakšica za uzdržavanu djecu te roditeljske i roditeljske naknade najpoznatije su mjere središnje države u Hrvatskoj. Neke od najvažnijih naknada koje lokalne jedinice pružaju roditeljima su subvencije za vrtiće i naknade za novorođenčad. Naknade za obitelj i djecu najzastupljenije su naknade na lokalnoj razini, budući da čine 70% izdataka socijalne zaštite lokalnih jedinica 2019., a u Gradu Zagrebu dosežu 80% (Institut za javne financije Pregled demografskih mjera na lokalnoj i županijskoj razini u Hrvatskoj; 26. listopada 2021.g. chrome-

¹² <https://ceraneo.hr/>.

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://www.ijf.hr/upload/files/file/osvrti/122.pdf).

U 2019. godini stopa totalnog fertiliteta u Gradu Zagrebu iznosila je 1,40 živorođene djece po ženi. U europskim je gradovima stopa totalnog fertiliteta također niska i kretala se u rasponu od 1,19 u Budimpešti do 1,69 u Bruxellesu.¹³

Odlukom o novčanoj pomoći za opremu novorođenog djeteta (Službeni glasnik Grada Zagreba 29/21) utvrđeni su uvjeti i način ostvarivanja novčane pomoći za opremu novorođenog djeteta te visina i način isplate novčane pomoći za opremu novorođenog djeteta (u daljnjem tekstu: novčana pomoć). Novčanu pomoć može ostvariti i koristi roditelj koji je državljanin Republike Hrvatske ima neprekidno prijavljeno prebivalište u Gradu Zagrebu najmanje pet godina neposredno prije rođenja djeteta za koje podnosi zahtjev i dalje neprekidno do isplate novčane pomoći u cijelosti, te koje ima prijavljeno prebivalište na istoj adresi kao i dijete za koje podnosi zahtjev. Novčana pomoć može se ostvariti samo jednom za isto dijete. Novčana pomoć iznosi 331,81 EUR/2.500,00 kn koja se isplaćuje u dva jednaka obroka tijekom godine dana od dana prve isplate. Zahtjev se podnosi u roku od 6 mjeseci od rođenja djeteta. Posvoljitelj malodobnog djeteta rođenog nakon 31. ožujka 2009.g. koji ispunjava uvjete za novčanom pomoći može podnijeti zahtjev u roku 6 mjeseci od dana pravomoćnosti rješenja o posvojenju (<https://www.zagreb.hr/novcana-pomoc-za-opremu-novorodjenog-djeteta/5723>). Grad Zagreb osigurava roditeljima/skrbnicima olakšice i sufinanciranje programa u gradskim, vjerskim i privatnim predškolskim ustanovama i djelatnostima dadilja.

U pedagoškoj godini 2023./2024., pravo na dodatne olakšice koristi gotovo 6.000 roditelja. Olakšice u plaćanju redovitog programa za dijete imaju roditelji/skrbnici djece s

prebivalištem na području Grada Zagreba i roditelji/skrbnici djece s odobrenom međunarodnom ili privremenom zaštitom i prijavljenim prebivalištem odnosno boravištem na području Grada Zagreba kako slijedi: roditelji/skrbnici, ako je jedan od njih osoba s invaliditetom upisana u Registar osoba s invaliditetom, oslobađaju se obveze sudjelovanja u cijeni redovitog programa; roditelji/skrbnici djece na privremenom smještaju u udomiteljskoj obitelji, u domu za djecu ili kod drugog pružatelja socijalne usluge smještaja sukladno propisima koji reguliraju socijalnu skrb (ako djeca i nemaju prebivalište na području Grada Zagreba, a njihov skrbnik ili udomitelj ima prebivalište na području Grada Zagreba odnosno pružatelj socijalne usluge smještaja ima sjedište ili podružnicu na području Grada Zagreba) oslobađaju se obveze sudjelovanja u cijeni redovitog programa u suradnji s nadležnim područnim uredima Hrvatskoga zavoda za socijalni rad; roditelji/skrbnici koji su s djecom na

¹³Urbani pokazatelji Grada Zagreba, [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/statistika/2021/Urbani%20pokazatelji%20Grada%20Zagreba.pdf](https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/statistika/2021/Urbani%20pokazatelji%20Grada%20Zagreba.pdf).

privremenom smještaju u kriznim situacijama kod nekog od pružatelja socijalne usluge smještaja sukladno propisima koji reguliraju socijalnu skrb oslobađaju se obveze sudjelovanja u cijeni redovitog programa za vrijeme trajanja privremenog smještaja; roditelji/skrbnici korisnici prava na zajamčenu minimalnu naknadu u sustavu socijalne skrbi oslobađaju se obveze sudjelovanja u cijeni redovitog programa; roditelji/skrbnici trećeg i svakog sljedećeg djeteta iste obitelji, koja su istovremeno upisana u gradski dječji vrtić, oslobađaju se obveze sudjelovanja u cijeni redovitog programa za treće i svako sljedeće dijete iste obitelji; roditelji/skrbnici drugog djeteta iste obitelji upisanog u gradski dječji vrtić plaćaju 75 % od iznosa sudjelovanja u cijeni redovitog programa za drugo dijete iste obitelji; samohrani roditelj plaća 50 % od iznosa sudjelovanja u cijeni redovitog programa (samohranim roditeljem smatra se samohrani roditelj kako je utvrđeno zakonom kojim se uređuje socijalna skrb); roditelji/skrbnici djece s posebnim potrebama koja borave skraćeno, do tri sata dnevno u redovitom cjelodnevnom programu gradskih dječjih vrtić, plaćaju 40 % od iznosa sudjelovanja u cijeni redovitog programa. Roditelj/skrbnik može se koristiti samo jednom olakšicom koja je za njega najpovoljnija.

Deseto načelo: Zdravo, sigurno i dobro prilagođeno radno okruženje te zaštita podataka

Radnici imaju pravo na visoku razinu zaštite zdravlja i sigurnosti na radu; radnici imaju pravo na radno okruženje koje je prilagođeno njihovim profesionalnim potrebama te koje će im omogućiti da što duže sudjeluje na tržištu rada. Isto tako radnici imaju pravo na zaštitu osobnih podataka na radnom mjestu. U Hrvatskoj su implementirane direktive EU-a o zdravlju i sigurnosti radnika, poput mjera za sprječavanje nesreća. Poslodavci u Hrvatskoj dužni su provesti procjenu rizika, osigurati potrebnu sigurnosnu opremu i osigurati da zaposlenici prođu odgovarajuću obuku o opasnostima na radnom mjestu. Osim toga, za stvaranje prilagođenog radnog okruženja, poslodavce se potiče na prilagodbu na primjer zaposlenicima s invaliditetom kako bi se osigurale njihove jednake mogućnosti. Također, Hrvatska se pridržava Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR) kojom se štite prava radnika u vezi s obradom osobnih podataka na radnom mjestu.

5. CJELINA III. ESSP-a: Socijalna zaštita i uključenost u Gradu Zagrebu

Treće poglavlje ESSP-a čine socijalna zaštita i uključenost s pravima na skrb o djeci i potpore djeci, socijalnu zaštitu, pravima za vrijeme nezaposlenosti, minimalni dohodak, dohodak u starosti i starosnu mirovinu, zdravstvenu skrb, uključenost osoba s invaliditetom, dugotrajnu skrb, stanovanje i pomoć beskućnicima te pristup osnovnim uslugama. Europski stup socijalnih prava iz 2017. godine tako izdvaja sljedeća načela socijalne zaštite za državljane EU:

11. Skrb o djeci i potpora djeci,
12. Socijalna zaštita,
13. Naknada za nezaposlene,
14. Minimalni dohodak,
15. Dohodak u starosti i mirovine,
16. Zdravstvena skrb,
17. Uključenost osoba s invaliditetom,
18. Dugotrajna skrb,
19. Stanovanje i pomoć beskućnicima,
20. Dostupnost osnovnih usluga.

Kao i ostatak Hrvatske, ali ipak u najnižem postotku, Grad Zagreb je suočen s problemom siromaštva i socijalne isključenosti. Sukladno podacima Državnog zavoda za statistiku pod nazivom „Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2021. godini“ naznačeno je sljedeće:

1. Stopa rizika od siromaštva u 2021. iznosila je 19,2 % tj. prag rizika od siromaštva u 2021. Za jednočlano kućanstvo iznosio je 4.839,21 € na godinu, dok je za kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece mlađe od 14 godina iznosio 10.162,32 € na godinu.

2. Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti - odnosi se na one osobe koje su u riziku od siromaštva ili su u teškoj deprivaciji ili žive u kućanstvima s niskim intenzitetom rada. Prema tom pokazatelju za 2021. u Republici Hrvatskoj u takvu je položaju bilo 20,9 % osoba.

Prema posljednjim dostupnim podacima, stopa rizika od siromaštva u Gradu Zagrebu iznosi 11,6 % i najniža je u državi¹⁴.

Zagrebačka strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2025. godine (u daljnjem tekstu: Zagrebačka strategija) odgovor je gradske uprave zadužene za kreiranje javnih politika na novonastale okolnosti uzrokovane pandemijom te razornim potresima u svrhu što boljeg usmjerenja budućeg djelovanja te suočavanja s predstojećim izazovima. Istraživanjima potreba, novim mjerama i aktivnostima kao i praćenjem stanja siromaštva i socijalne isključenosti u Gradu Zagrebu vodit će se posebna briga o ublažavanju i

¹⁴chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/001/Nactr%20Plana%20razvoja%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202027..pdf.

smanjenju rizika od siromaštva za socijalno najugroženije građane te omogućiti izlazak iz „kruga siromaštva“ socijalnim ulaganjem i kvalitetnim socijalnim uslugama i međusobnom suradnjom svih uključenih dionika.

Stopa rizika od siromaštva u Gradu Zagrebu u 2016. godini iznosila je 9,8% po dohodovnoj metodi te je najniža u državi. Iako je Grad Zagreb najmanje siromašan grad, ima treću najvišu koncentraciju siromašnih u zemlji. Treba naglasiti da se stope rizika od siromaštva mjere samo na državnoj razini te da su tek istraživanjem „Mapiranje siromaštva“ predstavljeni podaci po županijama¹⁵. Djelatnost socijalne skrbi obavljaju ustanove socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, udruge, vjerske zajednice i druge pravne osobe, obrtnici te druge fizičke osobe. Dio ustanova socijalne skrbi je u državnoj nadležnosti, dio u nadležnosti Grada Zagreba, a dijelom su osnivači udruge, vjerske zajednice ili druge pravne osobe te fizičke osobe. Ustanove čiji je osnivač Grad Zagreb ili čija su osnivačka prava prenesena na Grad Zagreb su: Dom za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja Duga-Zagreb, Centar za rehabilitaciju „Silver“, Dnevni centar za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom - Zagreb“, 11 domova za starije osobe, Centar za pružanje usluga u zajednici, „Savjetovalište Luka Ritz“ i Centar za pružanje usluga u zajednici „Novi Jelkovec“. Pored navedenih ustanova, Grad Zagreb osnivač je i Ustanove „Dobri dom“ Grada Zagreba koja obavlja poslove pružanja socijalnih usluga sukladno Odluci o socijalnoj skrbi¹⁶

Jedanaesto načelo: Skrb o djeci i potpora djeci

Djeca imaju pravo na na priuštivo predškolsko obrazovanje i na kvalitetnu skrb. Isto tako djeca imaju pravo na zaštitu na zaštitu od siromaštva. Na području Grada Zagreba u

pedagoškoj godini 2023./2024. djeluju 122 dječja vrtića, različitih osnivača, na 311 lokacija. Grad Zagreb je osnivač 60 dječjih vrtića - javnih predškolskih ustanova, koji su osnovni nositelji gradskog programa javnih potreba u predškolskom odgoju i obrazovanju. U njima se provode programi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na 230 lokacija za 31.090 djece rane i predškolske dobi u 1.542 odgojno-obrazovne skupine od kojih 7.744 djece jaslične dobi u 450 jasličnih odgojno-obrazovnih skupina i 23.346 djece vrtićne dobi u 1.092 vrtićne odgojno-obrazovne skupine. Kapacitete gradskih predškolskih ustanova nadopunjuju 62 vjerska i privatna dječja vrtića te 2 privatne i 1 vjerska osnovna škola s programima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Grad Zagreb sufinancira i program dadilja, osmosatno čuvanje, brigu i

¹⁵ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://web.zagreb.hr/Sjednice/2017/sjednice_skupstine_2017.nsf/0/C12581370033D600C1258680004E6002/\$FILE/04%20Strategija.pdf.

¹⁶chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/001/Nactr%20Plana%20razvoja%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202027..pdf.

skrb o djeci rane i predškolske dobi, pet dana tjedno za djecu s prebivalištem na području Grada Zagreba u 42 obrta dadilja za oko 427 djece.

Grada Zagreb od 2016. uveo je mjeru roditelj odgojitelj. Novčanu pomoć za roditelja odgojitelja osigurava Grad Zagreb temeljem Odluke o novčanoj pomoći za roditelja odgojitelja (Službeni glasnik Grada Zagreba 10/18, 20/21 i 25/22)¹⁷. Mjera je na snazi od rujna 2016.g., a do danas je na nju utrošeno 2.141.468.247, 30 kn. Prema Odluci Gradske skupštine Grada Zagreba iz 2018.g., naknada je definirana kao 65% prosječne bruto plaće u gospodarstvu Grada Zagreba za razdoblje I.-VIII. mjesec prethodne godine, Referentna plaća za 2021.g. je iznosila 11.228,00 kn, tako da naknada iznosi 7.298,20 kn (bruto I). Ukupni mjesečni trošak po korisniku (tzv. Bruto 2) za Grad, iznosi 7.845,57 kn, a neto iznosi koji korisnici primaju je 5.018,23 kn. Trenutno je u mjeri 5 567 korisnika, što znači da mjesečni trošak za proračun Grada Zagreb iznosi 43.302.227,93 kn, a ukupni trošak u 2022. Iznosio bi približno 530.000.000,00 kn. Odlukom Gradske Skupštine u kolovozu 2021. Zaustavljen je prihvrat novih korisnika u mjeru, kako bi se smanjili budući troškovi. U prosincu 2021. Gradska skupština je usvojila izmjene odluke s namjerom smanjenja iznosa pomoći i vremena trajanja mjere. Na tu je odluku pokrenut postupak ocjene zakonitosti općeg akta Visokom upravnom sudu, koji je 25. travnja 2022. obustavio izvršenje odluke, a zatim je ukinuo 5. srpnja 2022. Sud je dozvolio izmjene vremenskih rokova trajanja novčane pomoći i izmjene visine novčane pomoći, ali uz preporuku da modifikacije postojeće mjere traju dulje vrijeme, tijekom kojeg će se postupnije smanjivati prava u visini i trajanju novčane pomoći. U skladu s predloženim izmjenama i dopunama novčana pomoć će se nastaviti isplaćivati mjesečno i to do 31. ožujka 2023. u iznosu 65% prosječne bruto plaće djelatnika u gospodarstvu Grada Zagreba za razdoblje I.-VIII. mjesec prethodne godine; od 1. travnja 2023. do 30. lipnja 2023. u iznosu neto minimalne plaće za 2023. u Republici Hrvatskoj; od 1. srpnja 2023. do prestanka novčane pomoći sukladno članku 7. ove odluke, u iznosu 50% neto minimalne plaće za tekuću godinu u Republici Hrvatskoj.

Za korisnike novčane pomoći čija djeca će do 30. rujna 2023. imati navršениh 7 ili više godina, novčana pomoć prestaje s tim datumom. Nakon 30. rujna 2023., kada dijete za koje je ostvarena novčana pomoć napuni 7 godina, korisnik izlazi iz mjere posljednjeg dana u mjesecu u kojem je to dijete za koje je ostvarena novčana pomoć navršilo 7 godina¹⁸. Grad Zagreb nudi kompenzacijske mjere za ovu mjeru, a to su: Uključivanje u edukativno-mentorski program „Postajem poduzetnik“ Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o.; uključivanje u obrazovne programe prekvalifikacije i osposobljavanja; Potpore za samozapošljavanje; Potpore za očuvanje i razvoj obrtničkih djelatnosti¹⁹.

¹⁷ <https://www.zagreb.hr/roditelj-odgojitelj/95134>.

¹⁸ <https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/social/Odluka%20RO%20obrazlo%C5%BEenje%2029.7.2022..docx>.

¹⁹ <https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/www.zagreb.hr/kompezacijske-mjere-za-korisnike-novcane-pomoci-za/183430>.

Opseg programa predškolskog odgoja i obrazovanja te skrbi o djeci rane i predškolske dobi koji se provodi u 60 dječjih vrtića u Gradu Zagrebu u 2024. planira se proširiti na 243 lokacije raspoređene na sve gradske četvrti Grada Zagreba.

Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti 2021. – 2027. predviđa usmjerenost javne politike na prevenciju i smanjenje problema dječjeg siromaštva i socijalne isključenosti kroz mjere poput poboljšanja dostupnosti besplatnih obroka djeci u siromaštvu ili u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, povećanja dostupnosti odgoja i obrazovanja marginaliziranim i ranjivim skupinama koji su u lošijem socioekonomskom položaju, poboljšanja integriranog pristupa skrbi za djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, poboljšanja i dostupnosti besplatnih programa usmjerenih socijalnom uključivanju djece i obitelji u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Nacionalna razvojna strategija RH do 2030. predviđa „povećanje pristupačnosti visokokvalitetnog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu radi ostvarivanja prava na kvalitetan odgoj i obrazovanje od najranije dobi i osiguravanja standarda kvalitete i resursa za podršku djeci izloženoj riziku socijalne isključenosti“ (izvor: Socijalna slika Grada Zagreb 2021.-2022.²⁰).

U suzbijanju dječjeg siromaštva, pored novčanih naknada koje se osiguravaju iz državnog proračuna temeljem Zakona o socijalnoj skrbi, kao i novčanih naknada iz Proračuna Grada Zagreba, važnu ulogu imaju i obiteljske naknade (dječji doplati, roditeljske naknade, pomoć za opremu novorođenog djeteta i sl.) te različita davanja za školovanje (stipendije i sl.) te ostala davanja na razini Grada Zagreba.

U Preporuci Vijeća EU o uspostavi europskog jamstva za djecu (2021.) ističe se osiguravanje pristupa najmanje jednom zdravom obroku svakog školskog dana za djecu kojoj je potrebna pomoć. Hrvatska je preporuku o jednom besplatnom školskom obroku (koji je plaćen iz sredstava državnog proračuna) počela primjenjivati za sve učenike osnovnih škola od početka drugog polugodišta u šk. godini 2022./2023. U Gradu Zagrebu nešto više od 59 000 učenika obuhvaćenih prehranom, otprilike trećina ima mogućnost konzumacije toplog obroka. U školama u kojima ne postoji mogućnost kuhanja, učenici imaju pravo dobiti besplatan mliječni obrok. Grad Zagreb dodatnim subvencijama osigurava besplatne školske obroke djeci slabijeg socioekonomskog statusa. Pravo na pomoć djeci u mliječnoj hrani ostvaruju korisnici čiji ukupni prihod po članu kućanstva ne prelazi 200% osnovice (500,00 kuna sukladno Zakonu) uvećane za 20%. Izmjenama Odluke korisnicima ove pomoći u prihod se ne uračunavaju novčana sredstva na računu koja su blokirana ovršnom ispravom. U 2018., na dan 31.12., pomoć je obuhvatila 41 dijete što je smanjenje za oko 40% u odnosu na 2017. godinu, dok je na dan

²⁰chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/socijaln_a_skrb/razno/Socijalna%20slika%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202022.pdf).

31.12.2019. godine pomoć obuhvatila 32 djece što je smanjenje za oko 21,95% u odnosu na 2018. godinu. Prosječni broj korisnika u 2020. godini je 30²¹.

Od 1. siječnja 2022. primjenjuje se Odluka o novčanoj pomoći za opremu novorođenog djeteta (Službeni glasnik Grada Zagreba 29/21) kojom je određen iznos novčane pomoći, uz ispunjavanje propisanih uvjeta, u visini od 2.500,00 kn (331,81 EUR) za svako novorođeno dijete s kojim podnositelj zahtjeva živi u zajedničkom kućanstvu. Tijekom 2021.g. isplaćeno je 19 719, a tijekom 2022. ukupno 20 021 isplata (Socijalna slika Grada Zagreba 2021.-2022., Grad Zagreb).

Pomoć u obiteljskim paketima ostvaruje se podjelom obiteljskih paketa koji sadrže: namirnice, sredstva za čišćenje i održavanje osobne higijene. To pravo ostvaruju obitelj ili skrbnik troje i više maloljetne djece ako su korisnici zajamčene minimalne naknade; jednoroditeljska obitelj s jednim ili više maloljetne djece ako je korisnik zajamčene minimalne naknade; obitelj hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata ako im redoviti ukupni mjesečni prihodi hrvatskog branitelja i članova njegova kućanstva ne prelaze 230% osnovice (osnovica je određena Zakonom te uvećana za 20%); obitelj ili skrbnik troje i više maloljetne djece i jednoroditeljska obitelj s jednim ili više maloljetne djece, u kojoj je jednom članu obitelji račun blokiran sukladno propisima o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, a kojima mjesečni prihod po članu kućanstva ne prelazi 100% od navedene osnovice iz Zakona. Povodom blagdana Uskrsa i sv. Nikole korisnici pomoći u obiteljskim paketima, korisnici prehrane u pučkoj kuhinji i korisnici pomoći djeci u mliječnoj hrani za svako dijete do 12 godina starosti ostvaruju pomoć u prigodnim dječjim paketima (<https://www.zagreb.hr/pomoc-u-obiteljskim-paketima/6765>).

Pravo na besplatno ljetovanje imaju djeca predškolskog i školskog uzrasta do završetka osnovne škole. Pravo utvrđuje Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom te se na ljetovanje upućuju djeca korisnika prava socijalne skrbi i djeca iz obitelji slabijeg imovinskog stanja prema procjeni osnovnih škola i vrtića Grada Zagreba. Pravo na besplatno ljetovanje mogu ostvariti i osobe s invaliditetom čije pravo utvrđuje Ured u suradnji s ustanovama i udrugama osoba s invaliditetom. Na ljetovanje se upućuju i djeca branitelja iz Domovinskog rata slabijeg imovinskog stanja, čije pravo utvrđuje gradsko upravno tijelo nadležno za branitelje (<https://www.zagreb.hr/ljetovanje/6767>).

Odlukom o socijalnoj skrbi (Službeni glasnik Grada Zagreb 22/22, 29/22, 8/23 i 30/23) utvrđeno je da pravo na besplatnu godišnju pokaznu kartu ZET.a učenicima i studentima imaju redoviti učenici i redoviti student čiji su ukupni mjesečni prihodi po članu kućanstva jednaki ili manji od 265,45 EUR, ako to pravo ne ostvaruju po drugoj osnovi. Ako to pravo ne ostvaruju po drugoj osnovi, pravo na besplatnu godišnju ili mjesečnu pokaznu

²¹chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclcfndmkaj/https://web.zagreb.hr/Sjednice/2017/sjednice_skupstin_e_2017.nsf/0/C12581370033D600C1258680004E6002/\$FILE/04%20Strategija.pdf).

kartu ZET-a učenicima i studentima imaju i redoviti učenici i redoviti studenti smješteni na skrb izvan vlastite obitelji, na temelju pravomoćne odluke nadležnog tijela²².

Dvanaesto načelo: Socijalna zaštita

Bez obzira na vrstu i trajanje radnog odnos radnici, a u usporedivim uvjetima i samozaposleni, imaju pravo na primjerenu socijalnu zaštitu. Hrvatska održava sveobuhvatan sustav socijalnog osiguranja koji uključuje zdravstvenu zaštitu, naknade za nezaposlene, starosne mirovine i obiteljske dodatke. Od svih radnika, uključujući samozaposlene, očekuje se sudjelovanje u ovim programima kako bi se osigurala njihova socijalna zaštita. Doprinose obično zajednički uplaćuju zaposlenici i poslodavci, dok samozaposleni pojedinci uplaćuju svoje doprinose.

Trinaesto načelo: Naknade za nezaposlene

Prema ovom načelu nezaposleni imaju pravo na primjerenu potporu javnih zavoda za zapošljavanje pri (ponovnom) uključivanju na tržište rada i primjerenu naknadu za nezaposlene u razumnom trajanju, u skladu s njihovim doprinosima i nacionalnim pravilima o ispunjavanju uvjeta za primanje naknade. Tim naknadama ne smije se destimulirati brz povratak na tržište rada. Prava nezaposlenih osoba prema Zakonu o tržištu rada uključuju novčanu naknadu za nezaposlene, mirovinsko osiguranje, novčanu pomoć i naknadu troškova tijekom obrazovanja i osposobljavanja na radnom mjestu, jednokratnu novčanu pomoć i naknadu putnih i selidbenih troškova, novčanu pomoć osobama uključenim u stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa, te novčanu pomoć osiguranika produženog mirovinskog osiguranja na temelju ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove. Da bi nezaposlena osoba stekla pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti mora u trenutku prestanka radnog odnosa imati prethodni staž u trajanju od najmanje 9 mjeseci rada u posljednja 24 mjeseca. Osnovicu za utvrđivanje visine novčane pomoći čini prosjek brutoplaće ostvaren u tromjesečnom razdoblju koje je prethodilo prestanku radnog odnosa. Novčana pomoć za prvih 90 dana korištenja iznosi 60 %, a za preostalo vrijeme korištenja 30 % od osnovice. U Gradu Zagrebu u lipnju 2022. bilo je ukupno zaposleno 454.655 osoba, a nezaposleno 12.912 osoba sa stopom registrirane nezaposlenosti 2,8 %. Istovremeno na HZZ je tijekom lipnja 2022. bilo prijavljeno potreba za ukupno 6.143 radnih mjesta. U listopadu 2023. godine, nezaposlenost je u odnosu na isti mjesec prošle godine smanjena u većini dobnih

²² <https://www.zagreb.hr/pravo-na-besplatnu-godisnju-ili-mjesecnu-pokaznu-k/182423>.

skupina, osim u dobnim skupinama od 15 do 19 godina (povećanje 9,5%), 60 i više godina (povećanje 2,5%), od 55 do 59 godina (povećanje 0,8%) te od 25 do 29 godina (povećanje 0,6%). Najveće smanjenje nezaposlenosti je zabilježeno u dobnj skupini od 35 do 39 godina (9,2%), a slijede skupine od 30 do 34 godine (5,4%), od 20 do 24 godine (4,2%), od 45 do 49 godina (3,8%), od 50 do 54 godine (2,7%) te od 40 do 44 godine (0,4%). U listopadu 2023. novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti koristilo je 3.518 nezaposlenih osoba ili 20,0% od ukupnog broja nezaposlenih. U odnosu na prethodni mjesec, broj korisnika novčane naknade je manji za 19,2% i za 2,0% također manji u odnosu na listopad 2022. g.²³.

Četrnaesto načelo: Minimalni dohodak

Svi koji nemaju dovoljno sredstava imaju pravo na primjereni minimalni dohodak koji omogućuje dostojan život u svim njegovim razdobljima te djelotvoran pristup omogućenim dobrima i uslugama. Za one koji mogu raditi minimalni bi dohodak trebalo kombinirati s poticajima za (ponovno) uključivanje na tržište rada. Zajamčena minimalna naknada (dalje ZMN) osigurava se iz državnog sustava socijalne skrbi te se dopunjuje ostalim naknadama i uslugama socijalne skrbi na lokalnoj razini (prema Zakonu o socijalnoj skrbi, Narodne novine 18/22, 46/22, 119/22, 71/23). Praćenjem broja korisnika prava na zajamčenu minimalnu naknadu u razdoblju nakon globalne krize 2008. uočen je rast broja korisnika tek 2010. godine. Razlog rasta broja korisnika tek nakon godinu dana je u tome što su nezaposleni korisnici bili obuhvaćeni novčanom naknadom za vrijeme nezaposlenosti. Budući da u 2020. imamo sličnu situaciju tj. da broj nezaposlenih osoba naglo raste uz neznatan rast broja korisnika zajamčene minimalne naknade, za očekivati je da će se realno stanje vidjeti tek nakon nekoliko mjeseci²⁴.

Na razini Grada Zagreba u 2022.g. se u odnosu na 2021. smanjio broj korisnika ZMN i jednokratnih naknada koje se ostvaruju prema Zakonu o socijalnoj skrbi preko Područnih ureda Službe Grada Zagreba, Hrvatski zavod za socijalni rad.

Vrsta prava	Broj korisnika i prava u 2021.	Broj korisnika i prava u 2022.
-------------	--------------------------------	--------------------------------

²³chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://www.hzz.hr/app/uploads/2023/12/Stanje-na-trzistu-rada-Grada-Zagreba-i-Zagrebacke-zupanije-10_2023.pdf

²⁴[chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://web.zagreb.hr/Sjednice/2017/sjednice_skupstine_2017.nsf/0/C12581370033D600C1258680004E6002/\\$FILE/04%20Strategija.pdf](chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://web.zagreb.hr/Sjednice/2017/sjednice_skupstine_2017.nsf/0/C12581370033D600C1258680004E6002/$FILE/04%20Strategija.pdf)

ZAJAMČENA MINIMALNA NAKNADA (ZMN)		
1.Ukupno naknada (samaca i kućanstava)	4633	3918
2. Ukupno obuhvaćenih osoba	6586	5078
JEDNOKRATNA NAKNADA :		
1.Ukupno najkada u izvještajnoj godini	10231	11438
2.Različiti korisnici (samci i kućanstvo) kojima je jednom ili više puta odobrena naknada u izvještajnoj godini	5893	5102

Izvor: Socijalna slika Grada Zagreba 2021.-2022.

Ovakvo smanjenje korisnika ZMN, prema mišljenju voditelja područnih ureda, može se jednim dijelom povezati s odredbama Zakona o socijalnoj skrbi prema kojima se korištenje ovog prava vezuje uz zabilježbu na imovinu kao uvjet za ostvarenje prava na naknadu, što je dio korisnika odbilo pa su odustali od ovog prava.

Najveći broj korisnika ZMN su stanovnici s područja Područnog ureda Peščenica (Gradska četvrt Peščenica - Žitnjak), Područnog ureda Dubrava (Gradska četvrt Gornja i Donja Dubrava) i Područnog ureda Sesvete (Gradska četvrt Sesvete, gotovo 1%). Stanovnici ovih područja su najizloženiji riziku od siromaštva.

Korisnici ZMN su samci i kućanstva gdje prevladavaju samačka domaćinstva. Riziku do siromaštva izložene su najviše kućanstva gdje živi jedan roditelj s jednim ili više uzdržavane djece (Socijalna slika Grada Zagreba 2021.-2022.).

Petanaesto načelo: Dohodak u starosti i mirovine

U Gradu Zagrebu 2021.g. bilo je 469 638 umirovljenika (korisnika mirovinskog osiguranja), od čega je 245 421 muškarac i 224 217 žena. Najviše je bilo korisnika starosne (78,8%), potom obiteljske (13%) i invalidske (8,2%).

Umirovljeni radnici i samozaposleni imaju pravo na mirovinu koja odgovara njihovim doprinosima i čini primjeren dohodak. Od 2021. na snazi je Zakon o nacionalnoj naknadi za starije osobe na koju imaju pravo sve osobe starije od 65 godina koje imaju boravište u Hrvatskoj duže od 20 godine i koje ne ostvaruju pravo na mirovinu ili na drugi dohodak. Kako bi mirovine bile primjerene visine, potiče se dulje ostajanje na tržištu rada (silver economy). Zakon o mirovinskom osiguranju kao novu mjeru predviđa mogućnost rada nakon umirovljenja

na polovicu punog radnog vremena te rad na cjelokupno radno vrijeme s isplatom polovice mirovine. Cilj je i pružiti primjerenu zaštitu na radu te preispitivanje i postroživanje kriterija za ostvarenje invalidske mirovine i destimulacija prijevremenih mirovina, sve kako bi se smanjila financijska opterećenost mirovinskog sustava. Strategija socijalne skrbi za starije osobe za razdoblje od 2017.-2020. također kao jedan od glavnih izazova izdvaja neodovoljna ekonomska zaštita starijeg stanovništva. Zbog navedenih podataka, kao relevantan pokazatelj uspješnosti Hrvatske izdvaja se prosječni dohodak u mirovini u odnosu na prosječan dohodak radnog kontingenta. Prosječna mirovina 2021. je iznosila 467 eura te je bila za 156 eura viša u odnosu na 2020., što ukazuje na trend rasta unazad nekoliko godina (izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Grada Zagreba za 2022.g.).

Novčanu naknadu za umirovljenike je u 2021. g. primilo 6 707 umirovljenika, a u 2022.g. 6 603 umirovljenika. Navedeni korisnici novčane naknade za umirovljenike primili su tijekom 2021. i 2022. i novčane naknade u povodu blagdana Uskrsa i Božića, a od rujna 2022. ove naknade koriste i korisnici nacionalne naknade za starije osobe.

Pravo na novčanu naknadu korisnicima prava na nacionalnu naknadu za starije osobe, temeljem Odluke o socijalnoj skrbi (Službeni glasnik Grada Zagreba 22/22, 29/22, 08/23 i 30/23), ostvaruju korisnici prava na nacionalnu naknadu kojima je to pravo utvrđeno rješenjem Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, a koji imaju prijavljeno prebivalište na području Grada Zagreba najmanje pet godina neprekidno prije podnošenja zahtjeva²⁵.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO), na dan 31. prosinca 2022. bilo je evidentirano 6 418 korisnika nacionalne naknade za starije osobe, najviše u Gradu Zagrebu, Zagrebačkoj županiji i Osječko-baranjskoj županiji, a 1 090 korisnika nacionalne naknade bilo je u dobi od 80 i više godina²⁶.

Šesnaesto načelo: Zdravstvena skrb

Zdravstvena zaštita organizirana je na tri razine koje su međusobno povezane i surađuju u pružanju zdravstvene skrbi građanima Grada Zagreba. Te razine čine primarna, sekundarna i tercijarna zdravstvena zaštita. Na primarnoj razini zdravstvenu zaštitu organiziraju i provode domovi zdravlja kojih je osnivač Grad Zagreb: Dom zdravlja Zagreb - Centar, Dom zdravlja Zagreb - Istok, Dom zdravlja Zagreb - Zapad, te Dom zdravlja MUP-a u vlasništvu Republike Hrvatske.

²⁵ <https://www.zagreb.hr/novcana-naknada-korisnicima-prava-na-nacionalnu-na/180581>.

²⁶ <https://www.ombudsman.hr/hr/prava-starijih-osoba-2/>.

Usluge zdravstvene zaštite pružaju i privatni zdravstveni djelatnici, ljekarne (249 ljekarni na području Grada Zagreba, od toga Gradska ljekarne Zagreb s 42 ljekarničke jedinice, uključujući galenski i analitički laboratorij). Nastavni zavod za hitnu medicinu Grada Zagreba, Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ i Ustanova za zdravstvenu njegu u kući. Nastavni zavod za hitnu medicinu Grada Zagreba, Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ i Ustanova za zdravstvenu njegu u kući zdravstvene su ustanove u vlasništvu Grada Zagreba. U domovima zdravlja u djelatnosti obiteljske (opće) medicine, dentalne zdravstvene zaštite, zdravstvene zaštite predškolske djece, zdravstvene zaštite žena, laboratorijske dijagnostike, medicine rada i zdravstvene njege u kući, dio timova obavlja djelatnost u privatnoj praksi, a dio timova su zaposlenici domova zdravlja. Na sekundarnoj razini zdravstvenu skrb pružaju specijalne bolnice, poliklinike te dijelom Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“. Zdravstvene ustanove (poliklinike) na sekundarnoj razini zdravstvene djelatnosti osnivač kojih je Grad Zagreb su: Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora „SUVAG“, Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Poliklinika Zagreb, Poliklinika za reumatske bolesti, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju „Dr. Drago Čop“, Poliklinika za prevenciju kardiovaskularnih bolesti i rehabilitaciju (Poliklinika Srčana), Stomatološka poliklinika Zagreb, Poliklinika za bolesti dišnog sustava. Zdravstvene ustanove (specijalne bolnice) na sekundarnoj razini zdravstvene djelatnosti kojih je osnivač Grad Zagreb su: Dječja bolnica Srebrnjak, Specijalna bolnica za plućne bolesti, Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, te Specijalna bolnica za zdravstvenu zaštitu djece s neurorazvojnim i motoričkim smetnjama. Zdravstvenu djelatnost na tercijarnoj razini građanima pružaju klinike, kliničke bolnice i klinički bolnički centri, od toga tri gradske bolnice - Klinička bolnica Sveti Duh, Klinika za psihijatriju Vrapče i Klinika za psihijatriju Sveti Ivan te pet kliničkih zdravstvenih ustanova kojima je osnivač Republika Hrvatska: Klinički bolnički centar Zagreb, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice, Klinička bolnica Dubrava, Klinička bolnica Merkur, Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“ i Klinika za dječje bolesti te nacionalni zavodi (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu i Hrvatski zavod za hitnu medicinu).

Očekivano trajanje života stanovnika Grada Zagreba iznosilo je u 2018. godini 79,3 godina, što je za skoro 4 godine dulje nego u 2003. kada je iznosilo 75,6 godina a u 2020. godini očekivano trajanje života smanjilo se sa 79,3 na 78,9 godina. Očekivano trajanje života za muškarce u 2020. godini je 76 godina, a za žene 81,4 godina. Tijekom 2020. u Zagrebu umrlo je 9.938 osoba, od čega 47,54 % muškaraca i 52,46 % žena. Stopa smrtnosti iznosila je 1.228,76 umrlih na 100.000 stanovnika. Vodeće skupine uzroka smrti u 2020. bile su cirkulacijske bolesti (3.875 umrlih ili 38,99 %), a prema broju slučajeva slijede ih novotvorine (2.430 ili 24,45 %), što ukazuje na potrebu daljnje promocije zdravih načina života odnosno prevencije i ranog otkrivanja novotvorina. Udio dobne skupine iznad 65 godina u ukupnom broju stanovnika Grada Zagreba u 2021. godini iznosi 20,61 % (N= 158.703), pri čemu udio muškaraca starije dobi iznosi 17,36 % (N= 62.461) od ukupne muške populacije, a udio žena starije dobi iznosi 23,47 % (N= 96.242) od ukupne ženske populacije. Sve veći broj osoba starijih od 85 godina u populaciji zahtjeva i

reorijentaciju zdravstvene skrbi prema sve većim zahtjevima gerontološke zdravstvene zaštite. (zvor: Plan razvoja Grada Zagreba 2021.-2027.).

Sedamnaesto načelo: Uključenost osoba s invaliditetom

Grad Zagreb kontinuirano provodi mjere i aktivnosti kojima utječe na svakodnevni život i unapređenje kvalitete života osoba s invaliditetom.

U Gradu Zagrebu, po stanju na dan 01.09.2022., živi 111.486 osoba s invaliditetom od čega su 56.334 muškog spola (50,5%) i 55.152 ženskog spola (49,5%) te na taj način osobe s invaliditetom čine 14,5% ukupnog stanovništva Grada Zagreba. Najveći broj osoba s invaliditetom, njih 50.665 (45,4%), je u dobnoj skupini 65+ godina. Invaliditet prisutan u svim dobnim skupinama, a u udjelu od 14,4% prisutan je i u dječjoj dobi, 0 - 19 godina. Ako se razmotri koliki je udio osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu Grada Zagreba, prema navedenim dobnim skupinama, dolazimo do podatka da je Grad Zagreb ispod prosjeka RH za radno-aktivnu dobnu skupinu, za dobnu skupinu 65+ te za ukupnu prevalenciju, a iznad prosjeka za prevalenciju u dječjoj dobi.

Tablica 21. Prikaz udjela osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu Grada Zagreba – prevalencija invaliditeta na 10.000 stanovnika

Grad	Broj osoba	% od ukupnog broja osoba s invaliditetom	Prevalencija / 10.000 stanovnika
GRAD ZAGREB	111.486	17,9	287

Tablica 22. Prikaz broja osoba s invaliditetom prema spolu i dobnim skupinama u Gradu Zagrebu

Grad	Dobne skupine					
	0 - 19		20 - 64		65+	
	m	ž	m	ž	m	ž
GRAD ZAGREB	9.951	6.130	24.339	20.401	22.044	28.621

Izvor: Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ, rujana 2022.

Iz Grada Zagreba, u Registar osoba s invaliditetom, pristigla su rješenja o primjerenom obliku školovanja za 9.500 osoba s većim brojem muških osoba (65%). Oštećenja govorno-glasovne komunikacije i specifične teškoće učenja, višestruka oštećenja te mentalna oštećenja najčešći su specificirani uzroci koji određuju potrebu primjerenog oblika školovanja. U Gradu Zagrebu živi 7.167 branitelja s invaliditetom te 567 osoba koje imaju posljedice ratnih djelovanja iz II. svjetskog rata ili su civilni invalidi rata i poraća. Najčešće vrste oštećenja kod osoba s

invaliditetom s područja Grada Zagreba, na temelju Zakona o Registru osoba s invaliditetom (NN 63/22), su višestruka oštećenja te oštećenja lokomotornog sustava²⁷.

U Gradu Zagrebu djeluju ustanove koje pružaju uslugu smještaja (privremeni ili dugotrajni) za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom, a osnivači su Republika Hrvatska, Grad Zagreb i drugi osnivači – organizacije civilnog društva i privatni osnivači. Grad Zagreb osnivač je tri ustanove socijalne skrbi koje pružaju usluge osobama s invaliditetom, a koje imaju sklopljene Ugovore o pružanju socijalnih usluga s nadležnim ministarstvom. Cilj je pružiti podršku procesu deinstucionalizacije i prevenirati institucionalizaciju osiguravanjem kapaciteta za pružanje usluga u zajednici, omogućiti dugotrajnu skrb osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju: : Centar za rehabilitaciju Silver, Dnevni centar za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom-Zagreb“ i Centar za pružanje usluga u zajednici „Novi Jelkovec“ koji pruža uslugu smještaja za 25 osoba s najtežim tjelesnim invaliditetom kroz oblik organiziranog stanovanja uz podršku, te niz socijalnih usluga u zajednici (rana razvojna podrška pomoć u kući, psihosocijalna podrška, savjetovanje i pomaganje itd.).

Zapošljavanje osoba s invaliditetom trajni je izazov s obzirom na to da je uključenost u svijet rada najsigurnija obrana od siromaštva i socijalne isključenosti. Stoga je posebno zabrinjavajuća prosječna stopa zaposlenih osoba s invaliditetom u ukupnoj zaposlenosti u Gradu Zagrebu, koja iznosi tek 2,3 %. Ujedno, u 2020. je najviše nezaposlenih osoba s invaliditetom evidentirano u Gradu Zagrebu (1 320 ili 21,2 % od ukupnog broja nezaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije Zavoda za zapošljavanje) što ukazuje na činjenicu da u Gradu Zagrebu, ponajprije zbog njegove gospodarsko-ekonomske snage, postoji velik neiskorišteni potencijal za veću zaposlenost osoba s invaliditetom. U prilog niskoj stopi zaposlenosti osoba s invaliditetom ne ide ni činjenica da više od polovice osoba s invaliditetom (53 %) nema završenu osnovnu školu ili ima osnovnoškolsko obrazovanje, 33 % srednju stručnu spremu, a 6 % visoku ili višu stručnu spremu, dok je specijalno obrazovanje steklo 8 %²⁸.

Budući da je zaštitno zapošljavanje značajan oblik zapošljavanja, osobito osoba s težim stupnjem invaliditeta koje teško mogu ostvariti zaposlenje na otvorenom tržištu rada, Grad Zagreb temeljem Odluke o dodjeli pojedinačne državne potpore Ustanovi za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom URIHO, koja sa preko 51% zaposlenih osoba s invaliditetom ostvaruje status zaštitne radionice, subvencionira plaće radnika s invaliditetom, dodatne troškove zapošljavanja radnika s invaliditetom u koje spadaju plaće osoblja za pomoć

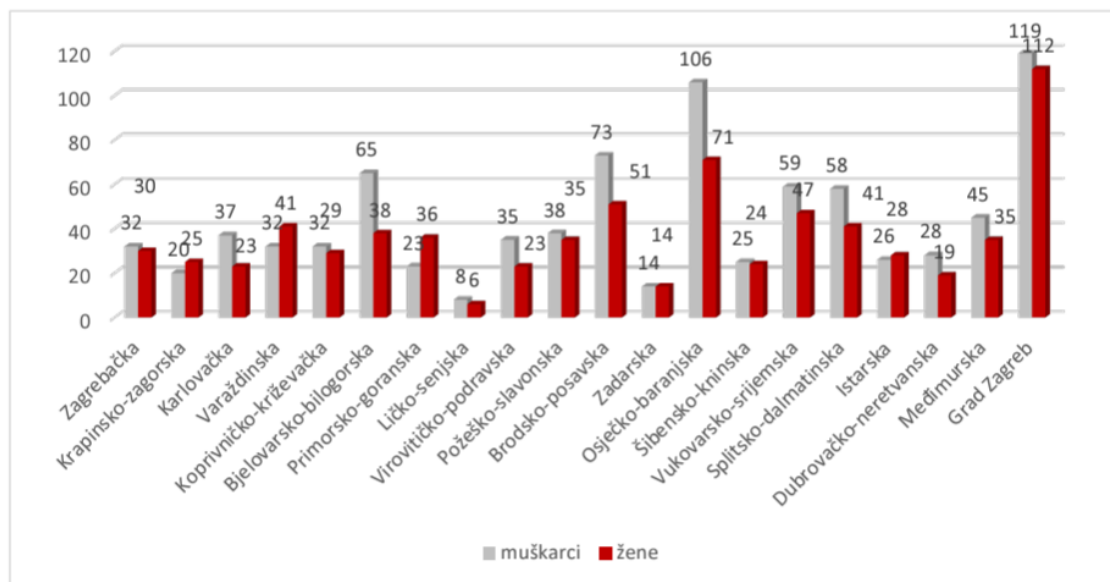
²⁷[chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfindmkaj/https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2022/10/Izvjescje_o_osobama_s_invaliditetom_2022.pdf](https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2022/10/Izvjescje_o_osobama_s_invaliditetom_2022.pdf).

²⁸[chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/osobe%20s%20invaliditetom/ZG%20strategija%20izjedna%C4%8D.%20mog.%20za%20osobe%20s%20invaliditetom%202022%20do%202025.pdf](https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/osobe%20s%20invaliditetom/ZG%20strategija%20izjedna%C4%8D.%20mog.%20za%20osobe%20s%20invaliditetom%202022%20do%202025.pdf).

radnicima s invaliditetom, troškovi prilagodbe radnog mjesta i dr. troškove. (Plan razvoja Grada Zagreba 2021.-2027.). Putem natječaja za dodjelu potpora za očuvanje i razvoj tradicijskih, deficitarnih i proizvodnih obrtničkih djelatnosti, obrtu koji otvori osoba s invaliditetom radi samozapošljavanja ili obrtu koji zaposli osobu s invaliditetom, dodjeljuje se najveća pojedinačna potpora. Također je Grad Zagreb tijekom proteklih godina pružio financijsku, prostornu, stručnu i organizacijsku potporu za razvoj društvenog poduzetništva osoba s invaliditetom. Zahvaljujući toj potpori, uspješno na tržištu djeluju neka društvena poduzeća i zadruge²⁹.

Najviše zaposlenih osoba s invaliditetom evidentirano je u Gradu Zagrebu (231 osoba s invaliditetom ili 13,4%). Slijedi Osječko-baranjska županija sa 177 zaposlenih osoba s invaliditetom (10,3%), te Brodsko-posavska županija sa 124 zaposlenih osoba s invaliditetom (7,2%)³⁰.

• **Broj zaposlenih osoba s invaliditetom po županijama i spolu**

Izvor: Izvješće o aktivnostim Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u području zapošljavanja osobe s invaliditetom u razdoblju od 1.siječnja do 30.lipnja 2022.godine, HZZ, 2022.

²⁹[chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/osobe%20s%20invaliditetom/ZG%20strategija%20izjedna%C4%8D.%20mog.%20za%20osobe%20s%20invaliditetomod%202022%20do%202025.pdf](https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/osobe%20s%20invaliditetom/ZG%20strategija%20izjedna%C4%8D.%20mog.%20za%20osobe%20s%20invaliditetomod%202022%20do%202025.pdf).

³⁰[chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/HZZ-OSI-Izvjesce-01.01.22-30.06.22.pdf](https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/HZZ-OSI-Izvjesce-01.01.22-30.06.22.pdf).

Osamnaesto načelo: Dugoročna skrb

18. načelo Europskog stupa socijalnih prava izdvaja dugotrajnu skrb, posebno usluge skrbi u vlastitom domu i zajednici kao pravo svih starijih građana EU. Dugotrajna skrb za starije rapidno je rastuće područje interesa, razvoja socijalnih politika te socijalnih inovacija na području država Europske unije.

Europska strategija o skrbi iz 2022. naglašava da kvalitetna, pristupačna i cjenovno prihvatljiva dugotrajna skrb sprječava izoliranost pojedinca te zdravstvene probleme koje izoliranost i usamljenost stvara. Preporuka Europske komisije o cjenovno pristupačnoj i visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi donesena je 2022. godine. 2017. godine donesena je

Strategija socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj razdoblje od 2017.- 2020. godine koja sumira da je briga o starijem stanovništvu prioritetno područje za kreatora socijalnih politika. Kao glavne izazove na ovom području Strategija izdvaja regionalno neujednačeni pristup uslugama, nedovoljan nadzor rada nad pružateljima usluga i nemogućnost ostvarenja prava na status njegovatelja za skrb o starijim osobama. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine u Hrvatskoj živi 868.638 stanovnika starijih od 65 godina, što predstavlja udio od 22,34 % cjelokupne populacije. Udio dobne skupine iznad 65 godina u ukupnom broju stanovnika Grada Zagreba u 2021. godini iznosi 20,61 % (N= 158.703), pri čemu udio muškaraca starije dobi iznosi 17,36 % (N= 62.461) od ukupne muške populacije, a udio žena starije dobi iznosi 23,47 % (N= 96.242) od ukupne ženske populacije. Sve veći broj osoba starijih od 85 godina u populaciji zahtjeva i reorijentaciju zdravstvene skrbi prema sve većim zahtjevima gerontološke zdravstvene zaštite. Gerontološki program ima osobito značenje u odnosu na raniju starost (65 do 74 godina), srednju (75 do 84 godina) i duboku starost od 85 i više godina. Što se tiče smještajnih kapaciteta, podaci pokazuju da je 2017. godine u Hrvatskoj bilo dostupno 4 152 kreveta za dugotrajnu skrb za starije osobe što je daleko manje od potrebe. Tek 2% osoba starijih od 65 u Hrvatskoj je smješteno u domove dok je prosjek EU 5%. Izvješće pučke pravobraniteljice iz 2021. pokazuje da je osim smještajnih kapaciteta, problem i nedostatak osoblja u domovima za starije osobe. Akcijski plan unaprjeđenja sustava socijalne skrbi u smislu podmirenja potreba za dugotrajnom skrbi predviđa otvaranje 8 javnih ustanova-centara za starije osobe u kojima bi se pružale institucionalne i izvaninstitucionalne usluge koje su potrebne starijima (izvor Profi hrvatske socijalne države) U Gradu Zagrebu prema popisu stanovništva iz 2019. domovi za starije osobe imali su 3869 korisnika, a 2021. bilo je 3789 korisnika domova za starije osobe.

4.4. Korisnici domova za starije osobe

stanje 31. prosinca

Domovi za starije osobe	Ukupno			I.stupanj usluge			II.stupanj usluge			III.stupanj usluge			IV.stupanj usluge		
	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.
Ukupno	3 869	3 579	3 789	1 686	1 540	1 670	585	536	537	1 503	1 464	1 536	95	39	46
Centar	340	313	340	122	102	123	42	40	42	137	171	175	39	-	-
Dubrava	127	131	131	55	46	51	17	17	33	48	68	47	7	-	-
Ksaver	257	224	248	136	124	129	24	20	28	83	80	91	14	-	-
Maksimir	423	379	389	184	172	204	48	42	33	181	156	142	10	9	10
Medveščak	357	337	342	236	221	225	27	25	25	82	79	80	12	12	12
Park	359	337	362	108	112	125	77	64	53	161	143	160	13	18	24
Peščenica	334	313	320	132	120	128	65	59	63	137	134	129	-	-	-
Sveta Ana	308	290	303	165	155	170	9	8	7	134	127	126	-	-	-
Sveti Josip	354	341	356	136	142	141	91	85	62	127	114	153	-	-	-
Trešnjevka	620	552	613	241	185	203	67	72	76	312	295	334	-	-	-
Trnje	390	362	385	171	161	171	118	104	115	101	97	99	-	-	-

Izvor: Statistički ljetopis Grada Zagreba 2022.

Grada Zagreb ima najveće kapacitete (62% svih smještajnih kapaciteta u gradu Zagrebu) za pružanje usluge smještaja starijim osobama, a u njegovoj je nadležnosti 11 domova za starije osobe koji uslugu smještaja pružaju u 17 objekata za 4042 korisnika. Od 11 domova za starije osobe, njih 4 osiguravaju uslugu smještaja osoba oboljelih od Alzheimerove bolesti i drugih demencija na specijaliziranim odjelima za 84 osobe. Uslugu smještaja na zagrebačkom području pruža i 26 privatnih domova, 26 obiteljskih domova, dvije pravne osobe i 4 pravne osobe koje pružaju uslugu organiziranog stanovanja s kapacitetom za 2387 osoba. Usluga pomoći u kući (usluga dostave obroka i/ili gerontodomačice/njegovatlejlce) pruža se u svih 11 prethodno spomenutih domova za više od 2 000 starijih građana, usluga boravka se pruža u 3 doma za starije osobe s kapacitetom za 65 osoba. Program podrška u lokalnoj zajednici „Gerontološki centri Grada Zagreb“ predstavljaju dodatne izvaninstitucionalne usluge, tj. socijalne usluge u širem smislu (pomoć u kući i posudionica ortopedskih pomagala, sportsko-rekreacijske, kulturno-zabavne i radno-kreativne aktivnosti, savjetovanišni rad i preventivno-zdravstvene aktivnosti) za još 3 000 osoba starije životne dobi, te se aktivnosti i usluge spomenutog programa provode u svih 17 gradskih četvrti na 50 lokacija, a za korisnike su besplatne.

Projekt CrossCare je 25. listopada 2022. pod nazivom „Integrativni pristup skrbi za starije osobe u kući“ dobio godišnju nagradu za Najbolji županijski EU projekt 2022. Provođeno se od 1. rujna 2018.- 30. kolovoza 2020. Projekt je proveden u suradnji s Grada Ljubljane, Grada Zagreba, vodećim partnerom- Zavodom za njegu u kući Ljubljana, Ustanovama za zdravstvenu njegu u kući Zagreb, Centrom za pomoć u kući Maribor i Domom zdravlja Čakovec te s brojnim pridruženim partnerima. Glavni cilj projekta je bio povećati socijalnu uključenost različitih zajednica starijih osoba, smanjiti socijalnu nejednakost i poboljšati kvalitete života starijih osoba. Kroz ovaj projekt korisnicima su se nudile besplatne usluge fizioterapije, radne terapije, dijetetike i zdravstvene njege.

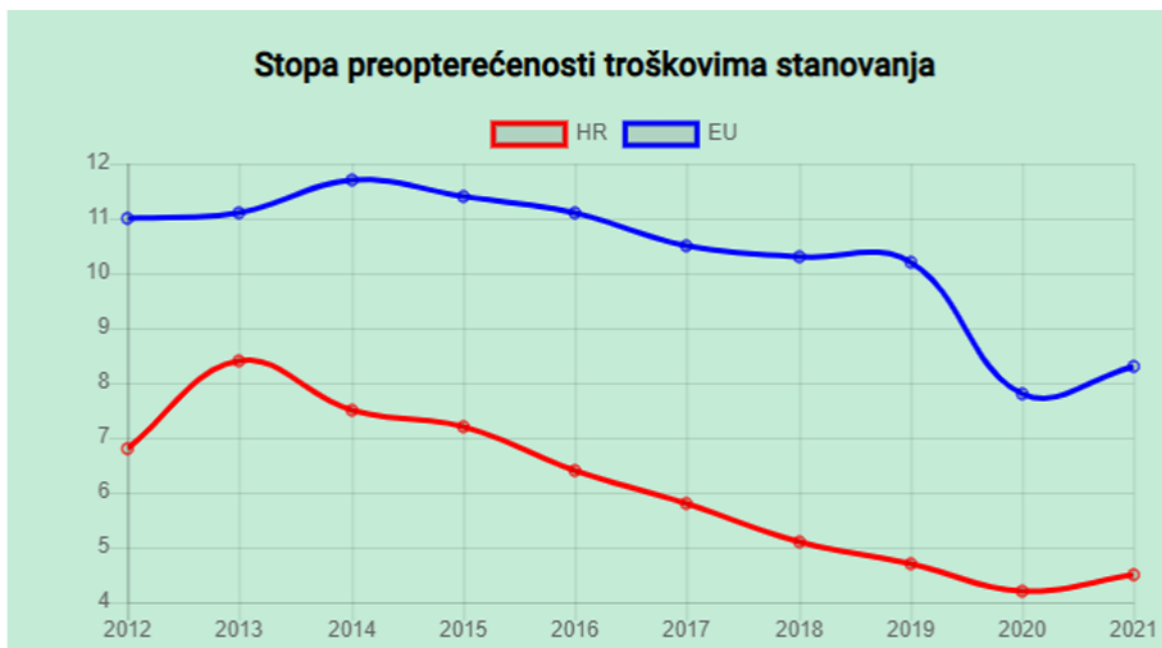
Dugotrajna skrb za starije rapidno je rastuće područje interesa, razvoja socijalnih politika te socijalnih inovacija na području država Europske unije.

Prema istraživanju Penave i sur. (2022) o dugotrajnoj skrbi starijih osoba demografske promjene vide kao priliku za zapošljavanje mlađih generacija, njegovanje međuljudskih odnosa i priliku za poboljšanje opće dobrobiti (Profil hrvatske socijalne države, CERANEO).

Devetnaesto načelo: Stanovanje i pomoć beskućnicima

ESSP-a u 19. načelu govori da svima onima kojima je to potrebno omogućuje se pristup socijalnim stanovima ili kvalitetnoj pomoći za stanovanje. Ranjive osobe imaju pravo na primjerenu pomoć i zaštitu od prisilnih deložacija. Osiguravaju se primjerena skloništa i usluge za beskućnike radi promicanja njihove socijalne uključenosti.

Na razini EU, govoreći o stambenoj politici, 2021. donesena je Lisabonska deklaracija o Europskoj platformi za borbu protiv beskućništva. Navodilo se kako će pokretanje platforme omogućiti državama članicama da usklade pristup problemu i postignu dogovor o obvezama kako bi postigle konkretni napredak u borbi protiv beskućništva. 2021. godine donesena je Rezolucija Europskog parlamenta o pristupu pristojnim i priuštivim mogućnostima stanovanja za sve. Europska unija razvila je set pokazatelja vezanih uz praćenje provedbe pojedinih načela ESSP-a u državama članicama EU. Na temelju dostupnih podataka moguće je usporediti stanje po državama članicama. Za praćenje 19. načela ESSP-a izdvajaju se pokazatelji stopa preopterećenosti troškovima stanovanja i stopa osoba koje borave u stambenoj oskudici.

Slika 2: Prikaz pokazatelja Stope preopterećenosti troškovima stanovanja od 2012. do 2021. za EU i RH; Izvor: CERANEO

Nacionalnom razvojnom strategijom predviđeno je i ulaganje u stambeno zbrinjavanje najugroženijih. U Hrvatskoj je status beskućnika priznat tek 2011. Zakonom o socijalnoj skrbi, ali se u definiranju nije vodilo računa o ETHOS tipologiji te se radi isključivo o apsolutnom beskućništvu. Nadopunom Zakona o socijalnoj skrbi (iz 2022.) napravljen je mali korak naprijed te su u zakonsku definiciju dodani beskućnici koji su na privremenom smještaju u prihvatilištu i organiziranom stanovanju. Grad Zagreb osigurava privremeni smještaj beskućnika u suradnji sa Gradskim društvom Crvenog križa Zagreb (GDCK Zagreb) koji ima prihvatilište Velika Kosnica i Caritasom Zagrebačke nadbiskupije. Prihvatilište za beskućnike Caritasa Zagrebačke nadbiskupije ima smještajni kapacitete za 21 korisnika i za pružanje usluge smještaja i prehrane s mogućnošću održavanja osobne higijene i dostupnošću doniranja obuće i odjeće. Korisnicima se pruža psihosocijalna pomoć i podrška u prevladavanju različitih životnih poteškoća, organiziraju radno-okupacijske aktivnosti i aktivnosti provođenja slobodnog vremena. Tijekom 2022.g. pružena je ovakva usluga za 43 korisnika. Privremeni smještaj u prihvatilište pruža i Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb s kapacitetom za 130 korisnika. Tijekom 2022. u prihvatilište je bilo smješteno 223 korisnika. Od 2022. g. Grad Zagreb sufinancira i rad dva poludnevna boravka za beskućnike koje vode udruge Dom nade- udruga za podršku beskućnicima i ostalim socijalno ugroženim skupinama (tijekom 2022. uslugu je koristilo 62 korisnika) i udruga PET plus (tijekom 2022. uslugu je koristio 81 korisnik).

Uz ove organizacije važnu ulogu imaju i organizacije civilnog društva kao što su Hrvatska mreža za beskućnike koja ima centar za pomoć i podršku beskućnicima i osobama u riziku od beskućništva: Udruga PET plus; te vjerske organizacije: Franjevački svjetovni red, Misionarke ljubavi. Grad Zagreb je u 2022. godini putem trogodišnjeg natječaja osigurao sredstva za provođenje aktivnosti dnevnog boravka koje provode organizacije civilnog društva na području grada Zagreba³¹.

Na razini jedinica lokalne samouprave, razvijaju se i provode programi stambenog zbrinjavanja poput najma stanova sa zaštićenom najamninom i slični koji, iako predstavljaju veliku vrijednost, nisu dovoljni za zbrinjavanje svih građana u potrebi. Program javno-najamnih stanova u Gradu Zagrebu te program najma stanova iz programa društveno poticane stanogradnje u Varaždinu prepoznate su kao socijalne inovacije u području stambenog zbrinjavanja i prevencije beskućništva³².

Europski stup socijalnih prava čiju je primjenu Vlada RH podržala po tom pitanju izdvaja kako se svakome kome je to potrebno omogućuje pristup socijalnim stanovima ili kvalitetnoj pomoći za stanovanje. Naime, samo u 2021. godine u Zagrebu ukupno je sagrađeno 2 623 novih stanova dok se izdvaja da sve veći broj mladih obitelji ne uspijeva doći do nekretnine te je činjenica da je nepriuštivo stanovanje jedan od glavnih okidača iseljavanja mladog, radno aktivnog stanovništva iz Hrvatske (Bežovan i Jakovčević, 2023). Također, raste broj stambeno isključenih građana među kojima je sve veći udio starijih osobe³³. Najveći broj završenih stanova 2021.g. bilo je na području gradske četvrti Peščenica- Žitnjak (624) i Novi Zagreb (445), dok je najmanje završenih stanova bilo na području gradske četvrti Donji Grad, Novi Zagreb-istok i Dubrava.

Prema Zakonu o socijalnoj skrbi veliki gradovi i gradovi sjedišta županija imaju obvezu za osiguranje smještaja u prihvatilište ili prenočišta za beskućnike, te obveze jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u kriznim situacijama da se obiteljima s maloljetnom djecom koja ostanu bez svog doma i nisu u mogućnosti sama osigurati smještaj, osiguraju privremeni smještaj u socijalnom stanu ili na drugi način, a sve s ciljem kako bi se spriječilo odvajanje djece od odraslih članova obitelji. Grad Zagreb je tijekom 2022. g. radi osiguranja kriznog smještaja za obitelji s maloljetnom djecom osigurao smještaj za 61 osobu (29 osoba smješteno u Hostel u Arena, a 28 osoba u objektu Hrvatskog Crvenog križa- Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb na lokaciji Kosnica.

³¹chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/001/Nactr%20Plana%20razvoja%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202027..pdf.

³²chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfindmkaj/https://ceraneo.hr/wp-content/uploads/2023/09/Prirucnik_HRV.pdf.

³³chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfindmkaj/https://ceraneo.hr/wp-content/uploads/2023/09/Prirucnik_HRV.pdf.

Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom, sukladno članku 7. i 7.b Odluke o najmu stanova izdaje obrazloženje mišljenja za dodjelu u najam izvan liste reda prvenstva stanova u vlasništvu Grada Zagreba. Stan se u najam može dati osobi koja nema riješeno stambeno pitanje, niti mogućnost da ga riješi na drugi način, nalazi se u iznimno teškom socijalno-zdravstvenom položaju te ispunjava li uvjet da neprekidno živi najmanje 10 godina na području Grada Zagreba. Tijekom 2022.g. izdano je 51 obrazloženo mišljenje, od čega su 3 izdana osobama koje su žrtve obiteljskog nasilja, a jedno obrazloženje mišljenja izdano je osobi čija je nekretnina stradala u potresu. U obiteljima kojima je izdano obrazloženo mišljenje tijekom 2022.g. bilo je sveukupno 32 malodobne djece.

S obzirom na to da je gradski centar u najvećoj mjeri bio pogođen potresom, a imajući u vidu činjenicu da su starost, tehnička izvedba gradnje stambenih zgrada i njihovo održavanje bili na nezavidnoj razini u odnosu na novija zdanja, rast cijena nekretnina bio je očekivan. Smanjenje broja upotrebljivih stambenih jedinica pratilo je povećanje potražnje za sigurnijim smještajem na lokacijama izvan centra. Povećanje cijena stanova značajno se odrazilo na stambeno zbrinjavanje osoba i kućanstava. Posebice onih koja žive s roditeljima i/ili u unajmljenim stanovima te stoga i na njihovu kvalitetu života. K tome, radne migracije u Zagreb iz drugih gradova i dijelova Hrvatske nisu prekinute, već su i one upravo one u značajnoj mjeri doprinijele povećanju stambene potražnje, rastu cijena nekretnina i posljedičnoj nepriuštvosti stanovanja za široke segmente stanovništva. Ovi su se događaji i trendovi odrazili i na strukturu stanova i kućanstava.

Pravo na naknadu za troškove stanovanja priznaje se samcu ili kućanstvu, korisniku zajamčene minimalne naknade, u visini do polovice iznosa zajamčene minimalne naknade. Ovu vrstu pomoći Grad Zagreb, Ured provodi od 01.11.1998. godine te osigurava sredstva i obavlja poslove vezane uz ostvarivanje prava na naknadu za troškove stanovanja. Ovu vrstu pomoći Grad Zagreb, Ured provodi od 01.11.1998. godine te osigurava sredstva i obavlja poslove vezane uz ostvarivanje prava na naknadu za troškove stanovanja. U 2017. navedenim pravom obuhvaćeno je 2 860 korisnika od kojih je 1 553 samaca te 1 307 obitelji. Godine 2018. navedenim pravom obuhvaćeno je 2 684 korisnika prosječno mjesečno (od toga prosječno mjesečno pravo koristilo je 1 573 samaca te 1 111 obitelji). U odnosu na 2017. godinu broj korisnika se smanjio za 6,15%. Blagi pad broja korisnika vidljiv je u 2019. godini zbog ukidanja zajamčene minimalne naknade obiteljima koje su ostvarile pravo na novčanu pomoć za roditelja odgojitelja te redovne godišnje revizije prava. Navedenim pravom te godine obuhvaćeno je 2 399 korisnika prosječno mjesečno (od toga prosječno mjesečno pravo koristilo je 1 508 samaca te 891 obitelj). U odnosu na 2018. godinu broj korisnika se smanjio za 10,62%. U 2020. godini obuhvaćeno je 2 125 korisnika prosječno mjesečno (od toga je 1 415 samaca te 710 obitelj).

Dvadeseto načelo: Pristup osnovnim uslugama

Svi imaju pravo pristupa kvalitetnim osnovnim uslugama, uključujući vodu, kanalizaciju, energiju, prijevoz, financijske usluge i digitalnu komunikaciju. Potpora pristupu takvih uslugama raspoloživa je onima kojima je potrebna. Pokrivenost gradskog područja javnom uslugom skupljanja otpada iznosi 100%. Usluga obuhvaća 374.459 kućanstava na području Grada. Odvoz miješanog komunalnog otpada organiziran je u 303 programa, od čega se s 298 programa (98%) otpad skuplja putem posuda zapremine 80, 120 i/ili 240 litara te spremnicima zapremine 1100 litara, a s preostalih 5 (2%) programa otpad se skuplja putem vrećica. U svrhu odvojenog skupljanja otpada na području grada Zagreba raspoređeno je 3.324 spremnika na javnim površinama, deset fiksnih i deset mobilnih reciklažnih dvorišta. 37 Zagrebački holding d.o.o - Podružnica Čistoća raspolaže s 311 specijalnih vozila namijenjenih čišćenju, pranju, skupljanju i odvozu otpada. U svrhu podjele i provođenja usluge pražnjenja spremnika te modernizaciju voznog parka neophodan je nastavak nabave novih specijalnih vozila (tzv. smećara, grajfera, kipera, cestara, vozila za pranje i dr.). Odlukom o načinu pružanja javne usluge sakupljanja komunalnog otpada na području Grada Zagreba, koju je Gradska skupština Grada Zagreba donijela 24. veljače 2022. godine, građani uslugu zbrinjavanja miješanog komunalnog otpada više ne plaćaju po broju ukućana u kućanstvu i kvadraturi stana, nego ovisno o tome koliko su otpada stvorili, čime ih se dodatno potiče na razdvajanje svog otpada koji je moguće reciklirati. Briga o odlaganju i sanaciji zagrebačkog odlagališta komunalnog otpada Prudinec u Jakuševcu i vođenje pogona Odlagališta povjerena je podružnici Čistoća. Na odlagalište Jakuševac se dnevno dopremi približno 610 tona neopasnog otpada, što godišnje čini masu od oko 183.000 tona. Nakon ugradnje otpad se prekriva svakodnevno slojem zemljanog materijala u debljini od 20 cm. Sukladno Prostornom Planu Grada Zagreba, odlaganje neopasnog otpada na sanacijom pripremljenu površinu odlagališta Prudinec predviđeno je do završetka gradnje sukladno građevnoj dozvoli. Neopasan otpad će se odlagati na uređenom dijelu odlagališta Prudinec, na način koji će omogućiti uređivanje ove površine u skladu s namjenom određenom GUP-om Grada Zagreba, odnosno drugim prostornim planom niže razine.

Vodoopskrba distributivnog područja Grada Zagreba najvećim dijelom se zasniva na zahvatu podzemnih voda savskog aluvija. Podzemna voda se zahvaća na vodocrpilištima Mala Mlaka, Zaprude, Petruševac, Žitnjak, Sašnjak i Strmec, te na vodocrpilištu Velika Gorica koje je u nadležnosti VG Vodoopskrba d.o.o iz Velike Gorice. Neki dijelovi distributivnog područja nemaju javnu vodoopskrbu, a neki nemaju zadovoljavajuću opskrbu pitkom vodom zbog nedostatnih tlakova. Na području Grada Zagreba identificirano je 26 lokalnih vodovoda, čiji se broj s godinama bitno ne mijenja, međutim smanjuje se veličina područja kojeg pokrivaju na račun priključenja stanovništva na javne vodoopskrbne sustave.

Prema podacima Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (HAKOM), broj širokopojsnih priključaka nepokretne komunikacijske mreže u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji iznosi 301.066, što čini 32,13% od ukupno 936.769 priključaka nepokretne komunikacijske mreže u RH. Gustoća širokopojsnih priključaka nepokretne komunikacijske mreže u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji iznosi 27,18% , što je više od prosjeka RH (21,86%) no manje od prosjeka EU (29,8 Ulaganja u razvoj elektroničke komunikacijske infrastrukture u Zagrebu su bitno smanjena jer investitori teško pronalaze isplativost. Postojeća pristupna mreža, bazirana većinom na bakrenim paricama i pripadajućim tehnologijama (u najvećoj mjeri xDSL) i nešto manje na koaksijalnom kabelskom pristupu, nema dovoljan kapacitet za podržavanje rasta telekomunikacijskih usluga. S druge strane, krajnji korisnici konstantno traže nove i kvalitetnije usluge.

Kroz Zagreb prolaze cestovni i željeznički koridori: X - (Salzburg - Ljubljana - Zagreb - Beograd –Solun) i Vb (Rijeka - Zagreb – Budapest). Autocestovni državni i međunarodni pravci su A1 (Zagreb-SplitDubrovnik), A2 (Zagreb-Krapina-GP Macelj), A3 (GP Bregana-Zagreb-GP Lipovac), A4 (Zagreb-VaraždinGP Goričan), A6 (Zagreb-Rijeka) i autoceste A11 (Zagreb-Velika Gorica-Sisak). Unutar prostornog 61 obuhvata grada Zagreba, najdužim dijelom od navedenih autocesta prolazi A3, koja pripada zagrebačkoj obilaznici. Prostorom grada Zagreba prolazi više od 700 km nerazvrstanih cesta te one predstavljaju oko 90 % ukupne cestovne prometne mreže.

Javni prijevoz obavlja se tramvajima, autobusima, željeznicom i uspinjačom. U 2021. gradski prijevoz putnika smanjen je za 9,2% u odnosu na 2020. Epidemija bolesti COVID-19, kao i mjere ograničenja kretanja koje su se u Hrvatskoj provodile u 2020. izravno su utjecale na ukupni pad prometa u gradskom putničkom prijevozu u Gradu Zagrebu u 2020. koji je zabilježen i u 2021. Od siječnja do prosinca 2021. ukupno je prevezeno 170,6 milijuna putnika, što je u usporedbi s istim razdobljem 2020., pad za 9,2%, kada je prevezeno 187,9 milijuna putnika. U drugom polugodištu 2021. u usporedbi s drugim polugodištem 2020., ukupan broj prevezenih putnika smanjen je za 6,3%, broj prevezenih putnika tramvajima i autobusima manji je za 6,4%, dok je broj prevezenih putnika uspinjačom u istom razdoblju manji za 31,7%.

Međunarodna zračna luka Zagreb "Franjo Tuđman" značajna je za razvoj na regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Smještena je izvan administrativnih granica Grada Zagreba, na području Zagrebačke županije (Grad Velika Gorica). Zračna luka "Franjo Tuđman" ima 65.000 m² površine, a projektirana je za 5 milijuna putnika godišnje s mogućnošću širenja do 8 milijuna putnika. Zračna luka „Franjo Tuđman“ najveća je hrvatska zračna luka sa statusom međunarodne zračne luke, povezana je sa svim glavnim aerodromima u Europi te najznačajnijim svjetskim aerodromima. Izravnim je letovima u 2022. povezana s 49 destinacija, a u redovnom prometu prosječno leti 21 zrakoplovna kompanija. Njezina pozicija i dobra povezanost pogoduje i niskotarifnim aviokompanijama kojih je trenutno 10 na zračnoj luci Franjo Tuđman.

U Zagrebu postoji nekoliko objekata za proizvodnju umreženih oblika energije kojima se opskrbljuju potrošači na cijelom području grada Zagreba, te jedno postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda. Ti objekti su: TE-TO Zagreb, EL-TO Zagreb, mTEO Jakuševac, Zagrebačke otpadne vode d.o.o., Solarne elektrane, Javne i industrijske kotlovnice.

Opisrbu toplinskom energijom na području Grada Zagreba obavlja, na temelju izdane koncesije, tvrtka HEP Toplinarstvo d.o.o. koja, putem toplinske mreže ukupne duljine 227.3 km opskrbljuje preko 100.000 krajnjih korisnika (97.251 kućanstava i 4.601 poslovnih korisnika)⁵⁰. S obzirom na starost cijevi toplinske mreže, česta su puknuća koja rezultiraju velikim gubicima. S ciljem revitalizacije najkritičnijih dijelova centralnog toplinskog sustava Grada Zagreba, u tijeku je provedba druge faze velikog EU-sufinanciranog projekta „Revitalizacija vrelovodne mreže s ciljem smanjenja energetske gubitaka i povećanja učinkovitosti sustava toplinarstva u Gradu Zagrebu“ koji za cilj ima zamijeniti kanalno položene vrelovođe s beskanalno položenim predizoliranim vrelovodima na dijelovima trase postojeće vrelovodne mreže u ukupnoj duljini od 68.5 km.

Distribuciju prirodnog plina po području Grada Zagreba obavlja energetska subjekt Gradska plinara Zagreb d.o.o. temeljem dozvole za obavljanje energetske djelatnosti distribucije plina i Ugovora o koncesiji. Na području Grada Zagreba je izgrađeno je 3.144 km plinske mreže kroz koju se distribuira prirodni plin do 251.259 kućanstava i 16.935 poslovnih kupaca, ukupno 268.194 krajnjih kupaca (stanje na 31. prosinca 2019. godine). Prirodni plin koristi se za grijanje, pripremu potrošne tople vode, kuhanje, hlađenje, tehnološke potrebe uključivo proizvodnju električne energije, za pogon motornih vozila te gradsku rasvjetu³⁴.

³⁴chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/001/Nactr%20Plana%20razvoja%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202027..pdf.

Zaključak

Grad Zagreb kao glavni grad Republike Hrvatske stvara trećinu ukupnog hrvatskog BDP-a, a u njemu živi gotovo svaki peti stanovnik Hrvatske, a radi više nego svaka četvrta osoba od ukupnog broja zaposlenih u Hrvatskoj, a BDP po glavi stanovnika je viši za gotovo 74 % od hrvatskog prosjeka. Unatoč dobro razvijenim i raznovrsnim uslugama koje postoje u Gradu Zagrebu

Kada bi gledali odnos gradova i općina, gradovi u prosjeku imaju veći broj socijalnih programa/naknada od općina (7,9 u odnosu na 4,8) dok se Grad Zagreb izdvaja po tome što je ukupan broj naknada znatno veći od prosjeka za gradove ili veće gradove, tj. točnije 29 programa/naknada. Grad Zagreb ima najveći broj programa za umirovljenike i osobe starije životne dobi kao i za osobe s invaliditetom. Grad Zagreb izdvaja najviše sredstava za socijalnu zaštitu po glavi stanovnika te da više od 56% svih troškova jedinica lokalnih i područne (regionalne) samouprave čine troškovi socijalnih programa Grada Zagreba. Istovrsna analiza u članku „Decentralizacija socijalne skrbi i socijalne nejednakosti: slučaj Hrvatske“ pokazuju da građani Grada Zagreba u usporedbi s ostalim gradovima iz uzorka ostvaruju najveću razinu socijalnih prava, a posebice se mogu istaknuti umirovljenici, osobe s invaliditetom te programi usmjereni na djecu i obitelj (Babić, 2017.:45).

Iako je Grad Zagreb iznimno razvijen i nudi brojne raznovrsne socijalne usluge uvijek postoji mogućnost za napredak stoga bi bilo poželjno kao što je i navedeno u Planu razvoja Grada Zagreba za razdoblje od 2021.- 2027., da Grad Zagreb i dalje radi na:

- ✓ unapređenju poticajne mjere pronatalitetne i obiteljske politike (zapošljavanje mladih, poticaji za povoljnije rješavanje stambenih pitanja mladih obitelji, unaprjeđenje sustava potpore obiteljima odnosno zaposlenim roditeljima i dr.);
- ✓ poduzimanju indirektnih mjera za zaustavljanje iseljavanja mlade obrazovane populacije;
- ✓ razvoj programa za aktivno uključivanje starijih osoba (65+) u društvo i u svijet rada;
- ✓ poticanje gradnje objekata u cilju većeg obuhvata djece, ponajprije u novim stambenim naseljima i u gradskim četvrtima gdje nedostaju kapaciteti;
- ✓ dograđivanju polivalentnih prostora za tjelesne aktivnosti djece; dvorane prenamijenjene u odgojne skupine vratiti osnovnoj namjeni;
- ✓ ulaganju u izgradnju i rekonstrukciju objekata koji služe za edukaciju djece u prirodi te u dodatne sadržaje na tim lokacijama;
- ✓ kontinuirano ulaganje u podizanje standarda objekata u kojima borave djeca i mladi;
- ✓ razvijanju programa za djecu od 6 mjeseci do 1 godine, za djecu s teškoćama u razvoju i darovitu djecu;
- ✓ sagradnji nove škole u dijelovima grada s iznimno jakom stambenom gradnjom i s tendencijom povećanja gustoće naseljenosti zbog migracije stanovništva;
- ✓ poboljšanju uvjeta rada u postojećim školskim objektima te njihovoj opremljenosti;
- ✓ uvjetima za prelazak osnovnih i srednjih škola na rad u jednoj smjeni;
- ✓ provođenju odgojno-obrazovnih programa radi integracije i sprječavanja diskriminacije djece s teškoćama u razvoju i nacionalnih manjina te na stvaranju uvjeta u odgojno-obrazovnim ustanovama za provođenje istih;
- ✓ poticanje suradnje između poslodavaca i ustanova za obrazovanje odraslih, definiranju uvjeta suradnje i proizvodnji modela kontinuiranog usavršavanja za određeno radno mjesto;
- ✓ provedbi istraživanja u kojem će se analizirati potrebe tržišta rada te ključne kompetencije zaposlenika i sukladno tome osmisliti relevantne programe usavršavanja, osposobljavanja i obrazovanja za obrte, mala i srednja poduzeća;
- ✓ definiranju programa neformalnog i formalnog obrazovanja od posebnog interesa za Grad Zagreb;
- ✓ jačanju međunarodne suradnje;
- ✓ jačanju suradnje lokalne samouprave sa obrazovnim ustanovama za obrazovanje odraslih i gospodarskim subjektima u stvaranju novih programa obrazovanja;
- ✓ osiguranju sufinanciranja troškova polaznicima obrazovanja za odrasle;
- ✓ povećanju ponudu programa cjeloživotnog učenja;
- ✓ osiguranju dostupnosti i ujednačenju kvalitete zdravstvene zaštite, unaprijeđenju kvalitete zdravstvene zaštite u Gradu Zagrebu;

- ✓ poboljšanju kvalitete opreme i bolničkih kapaciteta, osobito dnevnih bolnica i kapaciteta za liječenje kroničnih bolesnika i palijativnu skrb;
- ✓ većim ulaganjima (u zdravstvene djelatnike, u razvoj istraživačke djelatnosti i dr.) poticanju stvaranja boljih uvjeta za rad u cjelokupnom zdravstvenom sustavu Grada Zagreba te time utjecati na povećanje zdravstvenog kadra;
- ✓ prilagođavanju zdravstvenog sustava potrebama stanovništva;
- ✓ ulaganju u domove zdravlja u organizacijskom i kadrovskom smislu kao i izdvajanju većih sredstava za učinkovitiju prevenciju bolesti na primarnoj razini;
- ✓ promicanju tjelesnog i mentalnog zdravlja, prevenciju i rano otkrivanje, sprečavanje i suzbijanje svih oblika bolesti;
- ✓ dodatnom razvijanju izvaninstitucijskih oblika skrbi za mlade koji izlaze iz alternativnih oblika skrbi i za beskućnike;
- ✓ decentraliziranju, reformiranju i informatičkom umrežavanju sustava socijalne skrbi na državnoj razini i regionalnoj odnosno lokalnoj razini;
- ✓ osiguranju dovoljnog broja adekvatnog stručnog kadra za rad u ustanovama socijalne skrbi;
- ✓ sustavnom praćenju i ocjenjivanju mjere socijalne skrbi te na jačanju standardnih socijalnih usluga prema korisnicima;
- ✓ osnaživanju organizacija civilnog društva u svrhu jačanja mreže socijalnih usluga;
- ✓ osigurati dodatne poslovne prostore postojećih ustanova (Silver, Mali dom, Jelkovec i podružnice) s obzirom na veliku potražnju za uslugama korisnika iz cijele Hrvatske;
- ✓ osiguranju smještajnih kapaciteta za socijalno ugrožene osobe, osobe s invaliditetom i teškim psihosocijalnim teškoćama u stambenim zajednicama, razviti mrežu izvaninstitucionalnih smještajnih kapaciteta;
- ✓ poticanju zapošljavanja osoba s invaliditetom;
- ✓ razvijanje suradnje različitih nositelja sustava socijalne skrbi na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini;
- ✓ osiguravanje sredstava u gradskom proračunu za provođenje projekata udruga iz područja suzbijanja rasne i druge diskriminacije.

Od velike je važnosti da Grada Zagreb i dalje prati sva zbivanja na europskoj sceni i da nastoji omogućiti da se na što kvalitetniji i opsežniji način provode pojedina socijalna prava.

IZVORI:

1. CERANEO, Izazovi nošenja sa socijalnim učinkom COVID-19 krize i potresa u Gradu Zagrebu, Socijalna slika grada Zagreba, ožujak 2021., (str. 39).
2. Mjesečni statistički bilten za 10.mj. 2022 Godina XXXV/2022, str 26-35., www.hzz.hr, https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/11/stat_bilten_10_2022.pdf
3. <https://cisok.hr/centri/cisok-centar-zagreb-i/>
4. <https://mjere.hr/mjere-aktivnog-zaposljavanja/zupanije/grad-zagreb/>

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija

5. Program poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2019. - 2023. Dostupno na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/gospodarstvo/program%20poticanja%20razvoja%20obrta%20malog%20i%20srednjeg%20poduzetni%C5%A1tva/Program%20poticanja%20razvoja%20obrta%20malog%20i%20srednjeg%20poduzetni%C5%A1tva%20u%20GZ%202019-2023.pdf>

6. Socijalna slika Grada Zagreba, CERANEO, <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ceraneo.hr/wp-content/uploads/2023/03/SOCIJALNA-SLIKA-GRADA-ZAGREBA-2020.-I-2021.-GODINU.pdf>

7. Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja GFI-a za razdoblje od 2017.-2021.godine

8. <https://ceraneo.hr/>

9. Instituta za javne financije Pregled demografskih mjera na lokalnoj i županijskoj razini u Hrvatskoj; 26. listopada 2021.g. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.ijf.hr/upload/files/file/osvrti/122.pdf>

10. Urbani pokazatelji Grada Zagreba, <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/statistika/2021/Urbani%20pokazatelji%20Grada%20Zagreba.pdf>

11. Plan razvoja Grada Zagreba 2021.-2027. Dostupno na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/001/Nacrt%20Plana%20razvoja%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202027..pdf>

12. Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti 2021. – 2027. Dostupno na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/Godi%C5%A1nji%20planovi%20i%20strate%C5%A1ka%20izvje%C5%A1tva/Nacionalni%20plan%20borbe%20protiv%20siroma%C5%A1tva%20i%20socijalne%20isklju%C4%8Denosti%20za%20razdoblje%20od%202021%20do%202027.pdf>

13. Socijalna slika Grada Zagreb 2021.-2022., chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/socijalna_skrb/razno/Socijalna%20slika%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202022.pdf

14. Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021.g. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/media/td3jvrbu/popis_2021-stanovnistvo_po_gradovima_opcinama.xlsx.

15. Statistički ljetopis Grada Zagreba 2022. Dostupno na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/01/S LJGZ2022%20web.pdf>

16. Profil hrvatske socijalne države, <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ceraneo.hr/wp-content/uploads/2023/05/CERANO-Profil-socijalne-drzave.pdf>

17. Priručnik za socijalnu integraciju ranjivih skupina u statusu stambene isključenosti s posebnim naglaskom na stanovanje beskućnika (19.načelo Europskog stupa socijalnih prava), chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ceraneo.hr/wp-content/uploads/2023/09/Prirucnik_HRV.pdf

18. Socijalna slika Grada Zagreba 2021.-2022., rujan 2023., chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/socijalna_skrb/razno/Socijalna%20slika%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202022.pdf

19. Bežovan, G. i Jakovčević, D. (2023). Učinci stambenog zbrinjavanja mlađe populacije na demografske trendove u Zagrebu. Revija za socijalnu politiku, 30 (1), 1.21.

<https://doi.org/10.3935/rsp.v30i1.1800>

20. GUGSP, Tablica 1. Broj stanovnika u Gradu Zagrebu po gradskim četvrtima, popis 2021. – konačni rezultati, <https://www.zagreb.hr/popis-stanovnistva-kucanstava-i-stanova/1043>

21. Grad Zagreb, Popis stanovništva, kućanstava i stanova, Popis 2021. – konačni rezultati,
<https://www.zagreb.hr/popis-stanovnistva-kucanstava-i-stanova/1043>

22. DZS, Procjena stanovništva, Dostupno na:
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi_jK6m8-T7AhVFi_0HHageDiQQFnoECCEQAQ&url=https%3A%2F%2Fpodaci.dzs.hr%2Fmedia%2Fvb1ae2vm%2Fprocjene-stanovnistva.xlsx&usg=AOvVaw02-zL6OQMip98CLzJBCQDm

23. Prosječne mjesečne neto i bruto plaće zaposlenih po županijama u trećem tromjesječu
2023. Dosuptno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58143>

24. Roditelj odgojitelj, dostupno na: <https://www.zagreb.hr/roditelj-odgojitelj/95134>

25. Odluka Gradske Skupštine o roditelju odgojitelju, dostupno na:
<https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/social/Odluka%20RO%20obrazlo%C5%BEenje%2029.7.2022..docx>

26. Kompenzacijske mjere, Grad Zagreb, dostupno na:
<https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/www.zagreb.hr/kompezacijske-mjere-za-korisnike-novcane-pomoci-za/183430>

27. Stanje na tržištu rada u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji, dostupno na: chrome-
extension://efaidnbmnnnibpajpcgclclefindmkaj/https://www.hzz.hr/app/uploads/2023/12/Sta-
nje-na-trzistu-rada-Grada-Zagreba-i-Zagrebacke-zupanije-10_2023..pdf

28. <https://kalapresence.hr/sve-sto-ste-ikada-treballi-znati-o-zagrebu>

29. <https://ceraneo.hr/publikacije/socijalna-slika-grada-zagreba>

30. chrome-
extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/001/
Nacr%20Plana%20razvoja%20Grada%20Zagreba%202021.%20-%202027..pdf

31. <https://mentorica.biz/pitanja-i-odgovori/osnove-poduzetnistva/cjelozivotno-obrazovanje-92/>

32. <https://zagreb.mozemo.hr/program/civilno-drustvo/>

33. Baturina, D., Majdak, M. i Berc, G,(2020). Perspektiva NEET populacije u urbanoj aglomeraciji Zagreb prema percepciji stručnjaka i mladih u NEET statusu – kako im pomoći?, Sociologija i prostor, 58,218 (3), 403-431, dostupno na: chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://hrcak.srce.hr/file/362334

34. <https://www.zagreb.hr/novcana-pomoc-za-opremu-novorodjenog-djeteta/5723>

35. chrome-
extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://web.zagreb.hr/Sjednice/2017/sjednice
_skupstine_2017.nsf/0/C12581370033D600C1258680004E6002/\$FILE/04%20Strategija.pdf

36. Zagrebačka strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2025. godine, dostupno na: chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://web.zagreb.hr/Sjednice/2017/sjednice
_skupstine_2017.nsf/0/C12581370033D600C1258680004E6002/\$FILE/04%20Strategija.pdf

37. Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, dostupno na: chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2022/10/Izvjescje_o_osobama_s_invaliditetom_2022.pdf

38. Zagrebačka strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2022.-2025., dostupno na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/osobe%20s%20invaliditetom/ZG%20strategija%20izjedna%C4%8D.%20mog.%20za%20osobe%20s%20invaliditetomod%202022%20do%202025.pdf>

39. Izvješće o aktivnostim Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u području zapošljavanja osobe s invaliditetom u razdoblju od 1. siječnja do 30. lipnja 2022. godine., dostupno na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/HZ-Z-OSI-Izvjesce-01.01.22-30.06.22.pdf>

40. Izvješće pučke pravobraniteljice, Prava starijih osoba, dostupno na: <https://www.ombudsman.hr/hr/prava-starijih-osoba-2/>

41. <https://www.zagreb.hr/pravo-na-besplatnu-godisnju-ili-mjesecnu-pokaznu-k/182423>

42. <https://www.zagreb.hr/pomoc-u-obiteljskim-paketima/6765>

43. <https://www.zagreb.hr/ljetovanje/6767>

POJMOVNIK

ASSO- Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

CERANEO- Centar za razvoj neprofitnih organizacija

CESI- Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje

CISOK- Centar za informiranje i savjetovanje u karijeri

DV- dječji vrtić

DZS -Državni zavod za statistiku

ESSP- Europski stup socijalnih prava

EU- Europska unija

HZJZ- Hrvatski zavod za javno zdravstvo

HZMO- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

HZZ- Hrvatski zavod za zapošljavanje

GDCK Zagreb- Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb

MAPZ- Mjera aktivne politike zapošljavanja

NEET- osobe koje nisu zaposlene, ne obrazuju se i ne osposobljavaju

OCD- organizacije civilnog društva

URIHO- Ustanova za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osobe s invaliditetom

ZICER- Zagrebački inovacijski centar

ZMN- zajamčena minimalna naknada